

ΕΞΕΥΩΝΥΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ "ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΩΝ ΑΡΙΣΤΕΡΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ"

2

ΤΕΥΧΟΣ • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2005

ΔΙΚΤΥΟ

ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΩΝ ΑΡΙΣΤΕΡΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

ΑΝ.Α.ΔΡΑΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΦΑΣΜΑ ΦΥΣΙΚΟΥ
2^{ος} ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΥ
ΕΝΤΡΟΠΙΑ ΧΗΜΙΚΟΥ
ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ
ΑΝ.Α.ΔΡΑΣΗ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΟ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗΣ

Περι ελευθεριων στις Η.Π.Α.

Ένας γέρος Αραβας ζει κοντά στη Νέα Υόρκη για περισσότερα από 40 χρόνια. Θέλει να φυτέψει πατάτες στον κήπο του, αλλά είναι μόνος, γέρος και αδύναμος. Ο γιος του σπουδάζει στο Παρίσι και έτσι ο γέρος του στέλνει ένα e-mail, εξηγώντας το πρόβλημά του:

"Αγαπημένε μου γιε, είμαι πολύ λυπημένος, επειδή δεν μπορώ να φυτέψω τις πατάτες στον κήπο μου. Είμαι βέβαιος, ότι εάν ήσουνα εδώ, θα με βοηθούσες να σκάψουμε τον κήπο. Σ' αγαπώ, ο πατέρας σου."

Μετά από μια μέρα, ο γέρος λαμβάνει ένα e-mail απάντησης από το γιο του: "Αγαπημένε μου πατέρα, σε παρακαλώ μην σκεφτείς καν να αγγίξεις τον κήπο! Είναι εκεί το "ΠΡΑΜΑ" που έχω κρύψει, θα σου εξηγήσω από κοντά, μην διανοηθείς να πεις σε κανέναν τίποτα!"

Στις 4.00 pm ο αμερικανικός στρατός, το ναυτικό, το FBI, η CIA και οι Rangers επισκέπτονται το σπίτι του γέρου, σκάβουν ολόκληρο τον κήπο και τον ψάχνουν, ψάχνουν κάθε ίντσα, αλλά δεν μπορούν να βρουν τίποτα! Απογοητευμένοι αφήνουν το σπίτι.

Την άλλη μέρα, ο γέρος λαμβάνει ένα ακόμη e-mail από το γιο του. "Αγαπημένε μου πατέρα, ελπίζω ότι ο κήπος έχει ήδη σκαφτεί παντού. Φύτεψε τις πατάτες σου. Αυτά είναι όσα θα μπορούσα να κάνω για σένα από δω. Σ' αγαπώ, Ahmed "

Εμπνευσία: Εφη Παναγουλν, ΑΝΑΠΝΟΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΠΥΛΗΣ

16/11/1973

Εκκλέβω λίγο από το χρόνο μου για να ενημερώσω την Ιστορία.

Γράφω για το τι γίνεται εδώ, για να μπορώ αύριο να υπενθυμίζω και να θυμάμαι, γράφω για να μην χαθούμε.

Θυμάμαι, ώρες τώρα που 'ναι, ότι όποιος ακόμα ζει, δε λέει: Ποτέ. (Από τον τηλεβόα ακούγονται τα συνθήματα ΑΠΟΨΕ ΠΕΘΑΙΝΕΙ Ο ΦΑΣΙΣΜΟΣ, ΛΑΕ ΠΕΙΝΑΣ ΓΙΑΤΙ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΚΥΝΑΣ, ΨΩΜΙ-ΠΑΙΔΕΙΑ-ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ). Εμείς εδώ πιστοί στους συντρόφους που δώσανε τον αγώνα, έτσι ώστε ο τόπος μας να μην ξαναπέσει σε χαλασμένα δόντια, πιστοί στο πολιτικό καθήκον να χτίσουμε μια κοινωνία ανθρώπου και προκοπής, στεκόμαστε απέναντι στους κυρίαρχους.

Μάθαμε να μην λυγίζουμε και πάντα ορθοί να αντιμετωπίζουμε αυτά που προκύπτουν –(ο κόσμος συρρέει στο πολυτεχνείο, εργάτες, νεολαία, απλός κόσμος) άλλωστε αυτό το χρέος τ'οφείλουμε σε όλους όσοι αγωνίστηκαν με τον λόγο ή το όπλο υπερασπίζοντας την πατρίδα τους από τέτοιου είδους επιβουλές.

(Ο Λαός τραγουδά τη ρωμιοσύνη. Οι «ελεύθεροι πολιορκημένοι» ενθαρρύνονται, κρέμονται στα κάγκελα, αλλά και όπου αλλού μπορεί να ακουστεί η φωνή τους. Η Ρωμιοσύνη βροντά στο Πολυτεχνείο).

Τα λέμε 'δω δίπλα, με τους συντρόφους, καθώς μια περίεργη πouxια μας χαρίζει το φοβερό προνόμιο της ανάπαυλας.

Κοιτάμε τις προκηρύξεις που θα μοιράσουμε στον κόσμο: δυο κουβέντες περασμένες από τον πολύγραφο, γραμμένες με το αίμα και την ελπίδα μας, γραμμένες στο χέρι και μετά περασμένες από τον πολύγραφο και... ΔΕΝ ΠΕΡΝΑΕΙ Ο ΦΑΣΙΣΜΟΣ, ΨΩΜΙ-ΠΑΙΔΕΙΑ-ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, πύκνωσε πάλι η φωνή μας καθώς καλεί και τον τελευταίο να σιγοντάρει στο πιο όμορφο τραγούδι που ακούστηκε ποτέ: ΕΞΩ ΑΙ ΗΠΑ ΕΞΩ ΤΟ ΝΑΤΟ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περι ελευθεριων στις Η.Π.Α. **2 ΠΩΣ ΝΑ ΚΑΨΕΤΕ ΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΤΟ- ΠΙΟ** Οδηγίες για μάνατζερ από αδίστακτους «α...ντι-οικολόγους» **4**
4ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ - ΑΘΗΝΑ 2006 - ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΕΥΡΩΠΗ ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΗ **5-6 ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ** **7-11**
ΡΟΜΠΕΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ **12 Βενεζουέλα: Η χώρα του υπαρκτού δημο- κρατικού σοσιαλισμού** **13-15 Αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον**
16 ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ: ΣΤΟ ΕΔΩΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ **17-18 Αφιέρω- μα στην ΕΔΑ** **18-19 ΓΙΑ ΕΝΑ ΟΧΙ ΣΤΙΣ ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΛΑΣΕΙΣ** **20**
ΜΑΧΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ **21-24 ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ** **25-26 ΔΙΣΚΟΠΡΟΤΑΣΕΙΣ** **27-28**

ΠΩΣ ΝΑ ΚΑΨΕΤΕ ΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΤΟΠΙΟ

Οδηγίες για μανάτζερ από αδίστακτους «αντι-οικολόγους»

Εν αρχή είναι η φύση. Τη φύση γενικώς την κατασπαράσσουμε χωρίς έλεος και στήνουμε πάνω της ένα εργασιακό τοπίο που να μας βολεύει. Τουτέστι κατασπαράζουμε και τους εργαζόμενους (εξάλληλου ζώα είναι κι αυτοί) ώστε να κερδίζουν οι λίγοι. Έτσι το βρήκαμε, έτσι το πάμε, κι ως να πεθάνουμε δεν το κουνάμε.

Αλλάζουμε όνομα στο υπουργείο εργασίας και το κάνουμε «απασχόλησης» και βάζουμε υπουργό το Γιακουμάτο (επειδή έχουμε και πολύ κιούμορ). Και ρωπίστε τώρα το Γιακουμάτο ποια η διαφορά μεταξύ απασχόλησης και εργασίας. Απαντά περίπου το εξής: Ε... κοιτάζτε, εργασία είναι να δουλεύεις. Απασχόληση είναι... εεε... και η κηπουρική... και να ράβεις κλπ.

Τώρα πέρα από την πλάκα, το πρόβλημα δεν είναι ο κάθε Γιακουμάτος (ή Ρέππας, ή Πρωτόπαπας, ή Γιωργάκης ή Κωστάκης) αλλά η πολιτική τους. Και αν γελάσατε με την παραπάνω ατάκα του υπουργού μην νομίζεται ότι απέχει και πολύ από την πραγματικότητα. Έχοντας βρει τους εργαζόμενους πλήρως διαλυμένους, προσπαθούν και το πετυχαίνουν να πάρουν όσες κατακτήσεις τους είχαν απομείνει. Σταθερή δουλειά, αξιοπρεπείς μισθός, σύνταξη, όλα αυτά κάνουν σιγά σιγά φτερά. Αντικαθίστανται από δυο τρεις τέσσερις δουλειές μερικής απασχόλησης, με ελαστικό ωράριο (όπως το θέλει το αφεντικό βέβαια) χωρίς βέβαια ένσημα και άλλες τέτοιες πολυτέλειες. Όπως είπε και πάλι ο καλός μας υπουργός: «Πρέπει να συνηθίσουμε σιγά σιγά... στην ανεργία έτσι είναι... αλλάζεις τρία τέσσερα επαγγέλματα...». Μοίρασε καμιά πίτσα από δω, κλάδεψε κάνα δεντράκι από κει, κάνε και κάνα ιδιαίτεράκι deliveri για το παιδάκι που γράφει διαγώνισμα αύριο, πήγαινε και στο καφέ το βράδυ να σερβίρεις κάνα ποτό. Και απολύσεις ότι ώρα θέλουμε εμείς. Απελευθερώστε τις απολύσεις που είπε και ο Ανδριανόπουλος (που νομίζω κατέβηκε με ΠΑΣΟΚ ε;)

Πολύ ωραία. Γιατί; Α, πολύ εύκολο. Για να πάει καλά, λέει, η εθνική οικονομία. Μα αυτή η ρημάδα η οικονομία μόνο με τους εργαζόμενους τα βάζει. Τέλος πάντων αυτοί οι καλοί μας επιχειρηματίες δεν ανήκουν σ' αυτό το «έθνος»; Αυτοί που έχουν την μεγαλύτερη κερδοφορία σε όλη την Ευρώπη, δεν έχουν σκοπό να πληρώσουν λιγούλακι;

Συγνώμη ξεφύγαμε από το θέμα μας. Υποτίθεται ότι γράφουμε εγχειρίδιο για μανάτζερς. Λοιπόν κι άλλα κόλπα: Ωράριο καταστημάτων. Μεγάλωσέ το. Να μπορεί ο κάθε πολίτης να βρῖσκει την κόκα κόλα και τα πατατάκια του για να πάει να αποβλακωθεί στην τηλεόρασή του ότι ώρα γουστάρει. Δύο, τρεις τα ξημερώματα

που έχει και ενδιαφέρουσες ταινίες... και μρωτάς την γυναίκα που έχει τα μίνι μάρκετ πότε θα πάει να δει τα παιδιά της. Ποτέ. Γιατί αν πάει θα είναι ανοικτό το σουπερ μάρκετ (όπου κάποια άλλη μάννα βέβαια θα ξενοχτά) για να μπορεί ο φίλος μας να πάρει την «κόκα» του. Α, και μην ξεχνάς: όποιος εργαζόμενος διαμαρτύρεται πως του διαλύεις τα ασφαλιστικά ταμεία και τα άλλα δικαιώματα πες τον «ρετιρέ». Έτσι θα στρέψεις και τους άλλους εργαζόμενους εναντίον του. Το λεγόμενο «κοινωνικό σύνολο». Γιατί βέβαια εδώ υπάρχει και η ζήλια. Και αντί να πουν οι πλίθιοι, να ανέβουμε κι εμείς στα «ρετιρέ» να έχουμε και εμείς παραπάνω δικαιώματα, λένε όχι, πάρ' τα κι από αυτούς. Εμ, βέβαια. Γιατί τα δικαιώματα κατακτούνται δύσκολα, αφαιρούνται όμως πανεύκολα και πολλές φορές (καλή ώρα) χωρίς να το καταλάβεις.

Α! Μην ξεχάσουμε γενικώς ιδιωτικοποιήσεις. Πούλα Πούλα! Πρώτα τα πετούμενα, την Ολυμπιακή δηλαδή. Αγόρασε άλλα πετούμενα F16 φιλοσοφάβαλα 2,6 δις ευρώ με τα λεφτά το φτωχού κοσμάκι. Δωσε σε τίποτα περιέργους τύπους τις μίζες κανένα δις ευρώ να αγοράσουν την Ολυμπιακή όσο όσο. Μετά να κάνουν τις ωραίες απολύσεις τους, να μειώσουν την ασφάλεια, και δεν βαριέσαι βρε αδερφέ ας πέσει και κανένα αεροπλάνο που και που να κάνουμε χάζι. Τόσα χρόνια με την Ολυμπιακή που δεν είχε ούτε μισό ατύχημα βαρεθήκαμε.

Πρόσεξε όμως τώρα γιατί χρειαζόμαστε και μερικά γαϊδούρια λίγο πιο εκπαιδευμένα. Αλλά εκπαιδευμένα πως; Όπως και όποτε τα έχουν ανάγκη οι επιχειρήσεις. Και εδώ βάζουμε την Γιαννάκου-Κουτοίκου την καλή μας αξιολογήτρια. Σου λέει λοιπόν, καλά τα ΤΕΙ έχουν διαλυθεί ήδη δεν το συζητάμε. Φεύγουν και τα κονδύλια από την ΕΕ, ως τότε θα αντέξουν απλώς οι συμβασιούχοι καθηγητές; Τα ΑΕΙ τώρα. Άσε τα πτυχία και τη μόρφωση, και κυνήγα πιστωτικές μονάδες (να η περίφημη αξιολόγηση). Είναι κάτι σαν τις πιστωτικές κάρτες. Μαζεύεις λίγο από δω λίγο από κει, σου κάθεται καμιά δουλίτσα, μετά δεν μα κάνεις, σε απολύουμε, τραβάς σε κάνα Ινστιτούτο «Δια Βίου Εκπαίδευσης» για επανακατάρτιση μήπως και σε ξαναχρησιμοποιήσουμε και πάει λέγοντας. Έτσι δεν τα συμφωνήσαμε; ελαστική δουλειά – ελαστική παιδεία. Να, πάρτε για παράδειγμα αυτό το «σεμινάριο επιμόρφωσης» που έφτιαξε η

ανεκδιήγητη Ένωση Ελλήνων Φυσικών με την βούλα του Βιολογικού και μας υποχρεώνει να σκάσουμε 1350 ευρώ(!) για να πάρουμε κανένα μόριο για τον ΑΣΕΠ.

Τώρα καλέ μου μανάτζερ, αν αρχίσουν και ξυπνάνε τα βόδια να προσέχεις. Γιατί το τοπίο δεν είναι ακόμα τόσο μαύρο και αυτά τα βόδια έχουν ακόμα συνείδηση του φωτός. Γιατί αυτά τα βόδια έχουν συνείδηση. Και μπορεί να αντισταθούν, και μπορεί να ζητήσουν και πιο πολλά. Γιατί πάντα υπάρχουν σπίθες. Και πάντα υπάρχουν εργαζόμενοι που προσπαθούν να αγωνιστούν μαζί, ενωμένοι μέσα από τα συνδικάτα τους να σταθούν στα πόδια τους. Μέσα σε αυτή την ανεργία και την φτώχεια, την ανασφάλεια και την εκμετάλλευση, υπάρχουν κάποιιοι που ζητούν ένα ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα για όλους εργαζόμενους και άνεργους, ένα βασικό μισθό, ανθρώπινα ωράρια, αξιοπρεπείς συντάξεις. Και ένα πράγμα να φοβάσαι φίλε μανάτζερ: Μήπως η σταγόνα γίνει ποταμός.

Εδώ τελειώνουν οι οδηγίες.

Γιάννης Μπρούζος, Φάσμα Φυσικού

4ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ

ΑΘΗΝΑ 2006

ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΕΥΡΩΠΗ ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΗ...

Ο φετινός Απρίλης θα είναι ένας ξεχωριστός μήνας για την Αθήνα, αφού από τις 6 ως τις 9 του μήνα αυτού στο παλιό αεροδρόμιο του Ελληνικού θα πραγματοποιηθεί το 4ο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ (ΕΚΦ). Μια πολύχρωμη κινηματική γιορτή σ' ένα γκρίζο-καπιταλιστικό κόσμο. Ίσως η κορυφαία στιγμή αυτού που ονομάζουμε αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα, στα ελληνικά δρώμενα. (μια στιγμή ανάλογη της αντισυνόδου στη Θεσσαλονίκη το 2003 και ίσως ακόμα σημαντικότερη...)

Αλλά τι είναι το Φόρουμ;

Πρόκειται για μια πανευρωπαϊκή κινηματική δικτύωση που σκοπό έχει το συντονισμό της δράσης όσων εναντιώνονται στο νεοφιλελευθερισμό, στο πόλεμο, στο ρατσισμό και την οικολογική καταστροφή και ονειρεύονται ένα κόσμο χωρίς εκμετάλλευση και με κέντρο τον άνθρωπο. Ο γεωγραφικός χώρος των δράσεων του ΕΚΦ είναι η Ευρώπη. Αυτό δεν σημαίνει ότι η αντίσταση κατά του νεοφιλελευθερισμού και των οποιουδήποτε είδους ιμπεριαλιστικών πολιτικών περιορίζεται μόνο στην Ευρώπη. Το ΕΚΦ είναι μέρος μιας παγκόσμιας κινηματικής δικτύωσης του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ (ΠΚΦ) το οποίο είναι παιδί της ανάγκης για παγκόσμιο συντονισμό της δράσης που γεννήθηκε μετά την πρώτη μεγάλη έκρηξη του κινήματος το 1999 στις διαδηλώσεις του Σιατλ. Αν πάλι επιχειρήσουμε να κοιτάξουμε την εικόνα αντίστροφα δηλαδή από το παγκόσμιο προς το τοπικό θα ανακαλύψουμε εθνικά Φόρουμ όπως το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ και ακόμα πιο τοπικά θα βρεθούμε μπροστά σε ένα δίκτυο νομαρχιακών και δημοτικών Φόρουμ. Αυτή είναι μια σχηματική εικόνα που περιγράφει σε αδρές γραμμές τη σημερινή διάρθρωση του παγκόσμιου αντινεοφιλελεύθερου κινήματος. Από την προηγούμενη περιγραφή είναι φανερό ότι τα Φόρουμ είναι οργανικό μέρος του παγκόσμιου κινήματος.

Τα ερωτήματα που αμέσως γεννιούνται είναι: ποιοι είναι αυτοί που συμμετέχουν στα Φόρουμ και πως συγκροτούνται οι εσωτερικές τους δομές;

Τα Φόρουμ είναι ανοιχτοί χώροι συνάντησης και ανταλλαγής εμπειριών εργαζόμενων, άνεργων, φοιτητών, διανοούμενων, κινηματικών συλλογικοτήτων, πολιτικών κομμάτων, οικολογικών και κοινωνικών οργανώσεων (αντιρατσιστικών, φεμινιστικών, μεταναστευτικών κ.α.). Είναι μια πρώτη μορφή οργανωτικής συγκρότησης ενός κινήματος που αμφισβητεί πλήρως το υπάρχων οικονομικοκοινωνικό σύστημα και στοχεύει στην ανατροπή του. Του κινήματος που «περπάτησε» πρώτη φορά στους δρόμους του

4ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ ΑΘΗΝΑ 2006 ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΕΥΡΩΠΗ ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΗ...

Σιατλ και «ενηλικιώθηκε» στη Γένοβα το 2001. Του κινήματος κατά του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού που αποτελεί μια πρώτη απάντηση των λαών και του κόσμου της εργασίας σ' αυτούς που στις αρχές της δεκαετίας του 90 έκαναν λόγο για τέλος της ιστορίας.

Οι δομές των Φόρουμ είναι οριζόντιες και δημοκρατικές. Στις ανοιχτές συνελεύσεις του μπορεί να τοποθετηθεί και να καταθέσει προτάσεις και εμπειρίες ο καθένας /μια που έχει τη διαθέσει να συμβάλλει στο να προχωρήσει η διαδικασία πραγμάτωσης των στόχων. Η συναίνεση στη λήψη αποφάσεων και ο σεβασμός στη διαφορετική άποψη βρίσκονται στο DNA των διαδικασιών των Φόρουμ.

Αλλά ας δούμε λίγο πιο συστηματικά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ που σε λίγους μήνες θα έχουμε την τύχη να συμμετέχουμε στις διαδικασίες του.

Μερικά στοιχεία της ιστορικής του ταυτότητας είναι τα εξής:

Οι ρίζες του βρίσκονται στο Σιατλ όπου όπως έχουμε ήδη αναφέρει γεννήθηκε το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα. Το 1ο ΕΚΦ πραγματοποιήθηκε στη Φλωρεντία το Νοέμβριο του 2002 μετά από απόφαση που πάρθηκε από το 2ο Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ το Φλεβάρη του 2002 για τη δημιουργία ηπειρωτικών Φόρουμ. Ανεξίτηλη μνήμη από το 1ο ΕΚΦ αποτελεί η μεγαλειώδης αντιπολεμική διαδήλωση με την οποία έκλεισαν οι εργασίες του και στην οποία συμμετείχαν ένα εκατομμύριο άνθρωποι. Επίσης η 15 Φλεβάρη η κορυφαία στιγμή του παγκόσμιου αντιπολεμικού κινήματος ενάντια στην αμερικάνικη εισβολή στο Ιράκ αποφασίστηκε μέσα από τις διαδικασίες του 1ο ΕΚΦ ως πανευρωπαϊκή ημέρα δράσης. Στη συνέχεια έχουμε την

πραγματοποίηση του 2ο και 3ο ΕΚΦ στο Παρίσι το 2003 και το Λονδίνο το 2004 αντίστοιχα. Τα τέσσερα χρόνια ζωής του το ΕΚΦ έχει συντονίσει πολλές μικρές και μεγάλες δράσεις του ευρωπαϊκού κινήματος. Στην πορεία του υπήρξαν και θα υπάρχουν διάφορες δυσκολίες όμως η πίστη στους στόχους που έχουν μπει και η εμπλοκή όλο και περισσότερου κόσμου στην υπόθεση είναι οι κινητήριες δυνάμεις για τη συνέχιση της ιστορικής του πορείας.

Δυο λόγια για την πολιτική ταυτότητα του ΕΚΦ

Το ΕΚΦ δεν είναι πολιτικό κόμμα είναι η πρώτη προσπάθεια οργανωτικής και πολιτικής συγκρότησης του κινήματος που αντιτίθεται στο υπάρχων κοινωνικοοικονομικό σύστημα. Με την έννοια αυτή δεν υπάρχει σε καμία περίπτωση πλήρης ιδεολογική ταύτιση στο εσωτερικό του (πολιτικά κόμματα και οργανώσεις της Αριστεράς συμμετέχουν σ' αυτό ως συνιστώσες του). Ωστόσο υπάρχουν συγκεκριμένοι και ξεκάθαροι στόχοι οι οποίοι τίθενται απ' όλους, ανεξάρτητα απ' την πολιτική ανάλυση του καθενός. Αυτοί οι στόχοι είναι η αντίσταση στον πόλεμο, στο νεοφιλελευθερισμό, στο ρατσισμό, στο σεξισμό και στην καταστροφή του περιβάλλοντος. Κοινή πεποίθηση όλων των συνιστωσών είναι ότι ο κόσμος που ζούμε δεν είναι ο μόνος δυνατός γι' αυτό και βασικό σύνθημα των Φόρουμ είναι το Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός. Έτσι το ΕΚΦ παρ' ότι δεν είναι πολιτικός φορέας αποκτά διακριτά πολιτικά χαρακτηριστικά. Η πολιτική εμβάθυνση της δράσης περνάει μέσα από την Ευρωπαϊκή Προπαρασκευαστική Συνέλευση που πραγματοποιείται κάθε τρεις-τέσσερις μήνες σε διαφορετική ευρωπαϊκή πόλη. Οι αποφάσεις στις συνελεύσεις αυτές λαμβάνονται με συναίνεση και όχι με πλειοψηφία που σημαίνει ότι μετά από μια (μακρά αρκετές φορές) διαδικασία διαβούλευσης οι συμμετέχοντες καταλήγουν στον κοινό παρανομαστή στον οποίο όλες οι πλευρές αναγνωρίζουν τον εαυτό τους.

Βάζοντας στο μικροσκόπιο τις διαδικασίες του ΕΚΦ διαπιστώνουμε ότι ο διάλογος είναι ίσως το πιο έντονο χαρακτηριστικό τους. Κατά τη διάρκεια των ΕΚΦ διεξάγονται εκατοντάδες οργανωμένες συζητήσεις οι οποίες συνεισφέρουν στην ιδεολογική «αλληλομόλυνση» των χιλιάδων συμμετεχόντων. Οι συζητήσεις αυτές είναι τριών τύπων: Τα plenaries που είναι μεγάλες εκδηλώσεις με τη συμμετοχή προσωπικοτήτων του διεθνούς κινήματος, τα seminars (σεμινάρια) και τα workshops (εργαστήρια) που μπορούν να διοργανωθούν από οποιονδήποτε το επιθυμεί. Εκτός από τις συζητήσεις στο χώρο διεξαγωγής του Φόρουμ πραγματοποιούνται πολιτιστικές εκδηλώσεις με καλλιτέχνες από όλη την Ευρώπη πολύ από τους οποίους εμπνέονται στο έργο τους από τους κοινωνικούς αγώνες. Επίσης τις ημέρες διεξαγωγής του πραγματοποιούνται δράσεις και ακτιβισμοί στην πόλη καθώς και μια μεγάλη πορεία.

Σε λίγους μήνες όλα αυτά θα τα ζήσουμε από κοντά. Η επιτυχής διοργάνωση του 4ου ΕΚΦ είναι ένα στοίχημα για όλους εμάς που παίρνουμε θέση αντίστασης απέναντι στις πολιτικές που βάζουν τα κέρδη πάνω από τον άνθρωπο. Γι' αυτό στους μήνες που απομένουν αξίζει ο καθένας μας να συμβάλλει ενεργά στην προετοιμασία του και την δημοσιοποίησή του.

Γιάννης Μανώλης,
Φάσμα Φυσικού

ΑΦΙΕΡΩΜΑΣΤ Ο ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

«Πάντως
Εμείς θα τους αντισταθούμε
όποιοι και νάναι
όσο δυνατοί και νάναι»
Δώρος Λοϊζου

ΑΥΤΟΙ ΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΣΥΝΕΧΙΖΟ ΔΕΝ ΕΞΑΓΟΡΑΖΟΝΤΑΙ

Έχουν περάσει 32 χρόνια από την εξέγερση του πολυτεχνείου παρ' όλη αυτά δεν παύει να μας αιφνιδιάζει με την δύναμη της επικαιρότητας της αφού κάθε χρόνο οξύνονται οι αντιθέσεις, οι πολιτικές αντιπαράθεσεις και τα κοινωνικά αιτήματα που εκφράζει. Όμως αυτά τα 32 χρόνια ήταν αρκετά και για να ξεχάσουν πολλοί ότι την ιστορία τη γράφουν οι αγώνες, για να αποδιαιρθρωθεί το φοιτητικό κίνημα, να γελοιοποιηθούν και να απαξιωθούν οι συλλογικές διαδικασίες και αγώνες. Το πολυτεχνείο ήταν η κορυφαία έκφραση του φοιτητικού κινήματος στην Ελλάδα στο δρόμο που έδειξαν οι Γάλλοι το Μάη του 1968, οι Γερμανοί στη Δ.Γερμανία το 1967-69, οι Ταϊλανδέζοι το 1973, οι Αμερικάνοι το 1964-70 και ακολούθησαν οι Κινέζοι το 1989. Στο πολυτεχνείο τέθηκαν τα ερωτήματα, εμείς οι σημερινοί φοιτητές οφείλουμε να φτιάξουμε τις απαντήσεις.

Γιώργος Μπασκόζος, ΑΝ.Α.ΔΡΑΣΗ Πληροφορικής

Τι μας έδειξε όμως το πολυτεχνείο;

Μας έδειξε ότι να αγωνίζεσαι για να αλλάξεις τον κόσμο δεν είναι ουτοπία. Ότι οι συλλογικές διαδικασίες (συνελεύσεις, παραστάσεις διαμαρτυρίας, καταλήψεις) δεν είναι βαρετές και ανούσιες. Ότι να συνεργάζεσαι στη βάση αιτημάτων και να φτιάχνεις πολυφωνικό, πολυτασικό κίνημα δεν είναι υποχώρηση για καμία «μοναδική αλήθεια».. Ότι η δημοκρατία και η ελευθερία δεν είναι «διαχειριστικά» αιτήματα. Μας έδειξε ότι η αντίσταση δεν είναι δουλειά των ειδικών, ο αυθορμητισμός της κατάληψης βρήκε απροετοίμαστους τους «ειδικούς», η Πανοπουδαστική στο φύλλο 8 κάνει λόγο για 300 προβοκάτορες και ο Ρήγας ήταν διστακτικός, παρ' όλα αυτά οι οργανωμένοι φοιτητές στάθηκαν ψηλότερα από τις ηγεσίες των οργανώσεων τους. Τελικά μας έδειξε ότι την ιστορία τη γράφουν οι αγώνες μας.

Φαίνεται όμως ότι από το πολυτεχνείο δεν μάθαμε αρκετά...

Γιατί σήμερα που η δικτατορία των αγορών ειςβάλλει και αλλοιώνει το χαρακτήρα του Πανεπιστημίου βρίσκει ανοιχτό το δρόμο στον οποίο έπρεπε να βρίσκονται οι φοιτητές και το Άσυλο αμφισβητείται στην πράξη όταν ασφαλίτες κυκλοφορούν σε όλες τις κεντρικές σχολές και 32 χρόνια μετά ξαναπέφτουν πυροβολισμοί στο πολυτεχνείο από φρουρό του πρώην υπουργού του ΠΑ-

ΝΤΑΙ, ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΝ,

τική γκλαμουριά, η κυρίαρχη λογική θεωρεί ότι οι παρατάξεις υπάρχουν για να μοιράζουν σημειώσεις και ότι το Πανεπιστήμιο υπάρχει για να παράγει «ανταγωνιστικούς» απασχολήσιμους. Οι φοιτητικοί σύλλογοι έγιναν έρμαιο στις παρατάξεις του δικομματισμού που προωθούν την εισβολή της αγοράς, οι θεσμοί (διοικητικά συμβούλια, ΕΦΕΕ, συνελεύσεις) που το ίδιο το φοιτητικό κίνημα κατέκτησε με αγώνες ως εγγυητές της δημοκρατίας ξεχαρβαλώνονται με αργούς ρυθμούς. Το φοιτητικό κίνημα έχει νεκρούς στον αγώνα για δημοκρατικές εκλογές και λειτουργία της ΕΦΕΕ, όποιος δεν θέλει να λει-

τουργεί η ΕΦΕΕ για να δρα παράλληλα παραταξιακά δίδεν γιατί οι συσχετισμοί δεν «βολεύουν» δεν δικαιούται να μιλά στο όνομα αυτών των αγώνων.

Εμπρός για της γενιάς μας τα Πολυτεχνεία! Προσπαθούν να μας πείσουν ότι η ιστορία τελείωσε, ότι βαδίζουμε σε μονόδρομο. Όμως δεν θα ξεμπερδέψουν έτσι εύκολα με εμάς αν αποκωδικοποιήσουμε τα μηνύματα της εξέγερσης του πολυτεχνείου, αν κάνουμε τη σωστή φωνή και τη φωνή τραγούδι. Η αναγκαιότητα ενός αυτόνομου, συμμετοχικού «από τα κάτω» φοιτητικού κινήματος, με εσωτερική δημοκρατία είναι πιο άμεση από ποτέ. Το Πολυτεχνείο ζει στους αγώνες του σήμερα, γιατί δεν ήταν γιορτή, γιατί τα ιδανικά της αλληλεγγύης και της ισότητας και τα αιτήματα για ΨΩΜΙ, ΠΑΙΔΕΙΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ για έναν κόσμο χωρίς εκμετάλευση, πόλεμο, κοινωνικούς αποκλεισμούς και μια εκπαίδευση χωρίς ταξικούς φραγμούς θα είναι επίκαιρα όσο υπάρχει εκμετάλευση ανθρώπου από άνθρωπο.

Ο ΤΑΡΑΓΜΕΝΟΣ

ΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΖΕΙ Ο ΑΓΕΝΑΣ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ
ΓΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΚΟΠΗ

Το 1973 αποτέλεσε χρονιά μεγάλης δοκιμασίας για το χουντικό καθεστώς, το οποίο επέβαλε από την 21η Απριλίου 1967 ένα άκρως δικτατορικό κλίμα στον ευρύτερο ελληνικό χώρο. Όπως ήταν αναμενόμενο προέκυψαν ποικίλες αντιδράσεις, κυρίως από τον φοιτητικό κόσμο και τις διάφορες αριστερές δυνάμεις, που σταδιακά με αυτοθυσία πολλών μελών τους κατόρθωσαν να δημιουργήσουν μια ισχυρή αντιδικτατορική δύναμη. Αυτή η δύναμη τελικά θα κατορθώσει να δημιουργήσει μια νέα πολιτική πραγματικότητα στην Ελλάδα προκαλώντας πληθώρα προβλημάτων στα σχέδια της χουντικής εξουσίας.

Έτσι με την αρχή των αντιδράσεων να γίνεται τον Φεβρουάριο του 1973, έφτασε ο Νοέμβριος του ίδιου έτους ο οποίος αποτέλεσε την αρχή του τέλους για την δικτατορία. Τελικά η αποκατάσταση του δημοκρατικού πολιτεύματος θα έρθει στις 21 Ιουλίου του 1973 ύστερα από ποικίλες, πολιτικού και κοινωνικού χαρακτήρα, ζυμώσεις.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1973 - Τα γεγονότα

Ο Νοέμβριος του 1973 σηματοδοτεί μια εξαιρετικά σημαντική για την Ελλάδα περίοδο, εξαιτίας των εξελίξεων που συντελέστηκαν κυρίως σε πολιτικό επίπεδο. Μέσα σε αυτόν τον μήνα έλαβαν χώρα μεζο- και μικρο-σπουδασίας πολιτικά και όχι μόνο, γεγονότα σε μερικά εκ των οποίων η πραγματοποίηση προετοιμαζόταν για σημαντικό χρονικό διάστημα. Έτσι λοιπόν, αυτός ο μήνας χαρακτήριζε στην νεότερη ελληνική ιστορία λόγω τόσο της μεταβολής της ροής των πολιτικών τεκταινομένων στην Ελλάδα αλλά και του τρόπου με τον οποίο τα διάφορα κινήματα έδρασαν και κατάφεραν να ανατρέψουν το χουντικό καθεστώς, μετά από πολλούς αγώνες και θυσίες.

Το χρονικό αυτού του καθοριστικού, για τη ροή των τεκταινομένων στην Ελλάδα και όχι μόνο, μήνα εξελίσσεται ως εξής.

Η 4η Νοεμβρίου αποτελεί ημέρα μνημοσύνη του Γεωργίου Παπανδρέου, κατά την διάρκεια της οποίας ξεσπούν επεισόδια. Με την επέμβαση αστυνομικών δυνάμεων στα προαναφερθέντα επεισόδια προκαλούνται 70 τραυματισμοί και 37 συλλήψεις. Από τους 37 συλληφθέντες οι 17 θα δικαστούν στις 8 Νοεμβρίου παρουσία πολιτικών αρχηγών και τα πρακτικά της δίκης θα καλυφθούν από τον τύπο.

Η απόφαση του δικαστηρίου ήρθε στις 13 Νοεμβρίου και προέβλεπε την αθώωση 12 εκ των 17 συλληφθέντων να ελευθερωθούν οι υπόλοιποι 5 με ποινές αναστολής. Βέβαια πριν εκδοθεί η παραπάνω απόφαση πραγματοποιήθηκαν συγκεντρώσεις φοιτητών στην ανωτάτη βιομηχανική σχολή, στην ανωτάτη εμπορική σχολή αλλά και τη φιλοσοφική. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι

η ανωτάτη εμπορική παρέμεινε κλειστή για 3 ημέρες.

Στις 14 Νοεμβρίου πραγματοποιούνται συλλογικές φοιτητικές συλλογές στο Μετσόβιο πολυτεχνείο για τις διάφορες αρχαιρεσίες που έχουν πραγματοποιηθεί. Μέσα από τις συνελεύσεις αποφασίζεται οι φοιτητές να παραμείνουν στο πολυτεχνείο, ως ένδειξη διαμαρτυρίας. Ακολούθως γίνεται κατάληψη του προαύλιου χώρου, των πεζοδρομίων, και του δρόμου έξω από το πολυτεχνείο ενώ ταυτόχρονα καταφθάνουν στην περιοχή άλλοι φοιτητές και εργάτες. Σταδιακά διαμορφώνονται τα συνθήματα και λαμβάνουν έναν εξ' ολοκλήρου πολιτικό χαρακτήρα. Λίγο αργότερα ο εισαγγελέας καλεί όσους έχουν συγκεντρωθεί να διαλυθούν ενώ ταυτόχρονα παρίσταται ισχυρή αστυνομική δύναμη, χωρίς όμως να επεμβαίνει.

Η επιτροπή αγώνος απαντώντας στην έκκληση του εισαγγελέα αλλά και στην παρίσταμένη αστυνομική δύναμη προτείνει αγώνα διαρκείας.

Το πρωί της 15ης Νοεμβρίου αρχίζει να λειτουργεί ένας ραδιοπομπός, ο οποίος εκπέμπει στους 1050 χιλιοκύκλους. Μέσω του ραδιοπομπού οι φοιτητές καλούν τον ελληνικό λαό να εξεγερθεί ενάντια στο υπάρχον αντιδημοκρατικό καθεστώς. Επιπροσθέτως αναρτώνται, στο χώρο του πολυτεχνείου πλακάτ πάνω στα οποία είναι γραμμένα διάφορα συνθήματα, όπως για παράδειγμα «ΟΧΙ ΣΤΗ ΧΟΥΝΤΑ», «ΕΕΩ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ» κτλ. Εν τω μεταξύ, το υπουργείο παιδείας δηλώνει πως σέβεται τη απόφαση των φοιτητών και δε θα παραβιαστεί το πανεπιστημιακό άσυλο, αν και τα συνθήματα έχουν πολιτικό χαρακτήρα. Το βράδυ της 15ης Νοεμβρίου αποχωρούν, από το χώρο του πολυτεχνείου, πάνω από

ΝΟΕΜΒΡΗΣ

4000 σπουδαστές εκ τω 8000 συγκεντρωθέντων.

16 Νοεμβρίου. Στην Αθήνα συνεχίζονται οι διαταραχές, ενώ ταυτόχρονα κάποιοι φοιτητές καταλαμβάνουν τα πανεπιστήμια της Πάτρας και της Θεσσαλονίκης. Εν συνεχεία η αστυνομία παίρνει εντολή να επέμβει, με την συμβολή του στρατού και η τροχαία αποκλείει το κέντρο της Αθήνας. Από την άλλη μεριά, οι φοιτητές δηλώνουν ότι τα αιτήματά τους θα ικανοποιηθούν μόνο εάν υπάρξει καθεστωτική αλλαγή, αποκατάσταση της δημοκρατίας και της λαϊκής κυριαρχίας και απόκτηση εθνικής ανεξαρτησίας. Σταδιακά ο αγώνας λαμβάνει αντιιμπεριαλιστικό, αντιφασιστικό, αντιαμερικανικό και αντικεφαλαιοκρατικό χαρακτήρα.

Από τις 16.30 αρχίζουν συμπλοκές με την αστυνομία και οι τραυματίες μεταφέρονται από τους άλλους διαδηλωτές. Ταυτόχρονα, μέσω του ραδιοσταθμού γίνονται εκκλήσεις για φάρμακα, εργαλεία, γιατρούς και ασθενοφόρα. Στις 20.00 ο σταθμός πρώτων βοηθειών έχει ήδη γεμίσει από τραυματίες, ενώ λίγο αργότερα, στις 21.00, στίνονται οδοφράγματα στην ευρύτερη περιοχή του πολυτεχνείου.

Η αστυνομία έχει χάσει τον έλεγχο. Από τις 22.00 οι αστυνομικοί κάνουν χρήση δακρυγόνων και πυροβολούν, πολλαπλασιάζοντας τον αριθμό των τραυματιών. Την ίδια

στιγμή ο αριθμός των μαχόμενων ολοένα και συρρικνώνεται παρά τις εκκλήσεις που πραγματοποιούνται μέσω του ραδιοσταθμού.

Η 17η Νοεμβρίου ξεκινά επεισοδιακά. Ήδη από τις 00.30 στρατιωτικές δυνάμεις χρησιμοποιώντας άρματα εισέρχονται στην οδό Πατισίων διαλύοντας τους εκεί μαζεμένους διαδηλωτές. Λίγη ώρα αργότερα οι φοιτητές που διαδήλωναν στο Πολυτεχνείο αντικρίζουν τα tanκ. Αμέσως αρχίζουν να φωνάζουν «ΑΔΕΛΦΙΑ ΜΑΣ ΦΑΝΤΑΡΟΙ!». Δύο μόλις ώρες μετά την είσοδο των στρατιωτικών δυνάμεων στην οδό Πατισίων σταματά να εκπέμπει ο ραδιοσταθμός των αγωνιζόμενων φοιτητών του Πολυτεχνείου. Το κτίριο του Πολυτεχνείου λίγο μετά τις 02.30 έχει περικυκλωθεί από ισχυρή στρατιωτική δύναμη. Λίγο αργότερα, στις 03.00, ένα tanκ καταρρίπτει την πύλη του Πολυτεχνείου και εισέρχεται στον προαύλιο χώρο, ενώ το ακολουθεί μεγάλος αριθμός στρατιωτών. Στη συνέχεια πραγματοποιούνται συλλήψεις. Συλλαμβάνονται 870 άτομα, εκ των οποίων περίπου οι μισοί ήταν φοιτητές. Οι 660 από τους συλληφθέντες τελικά απελύθησαν.

Στις 11.00 το πρωί της ίδιας μέρας κυρήσσεται στρατιωτικός νόμος και απαγορεύεται η κυκλοφορία στην Αθήνα. Ακολούθως, στις 12.00, πραγματοποιούνται κάποιες συμπλοκές στις οποίες επεμ-

βαίνει άμεσα ο στρατός. Επιπλέον απαγορεύονται οι συγκεντρώσεις πάνω από πέντε άτομα ενώ ταυτόχρονα τα μ.μ.ε. λογοκρίνονται αυστολόως.

Στις 13.30 ο πρόεδρος Γεώργιος Παπαδόπουλος απευθύνει διάγγελμα, απόσπασμα του οποίου είναι το παρακάτω.

« Κατέβαλα μέχρι τούδε πάσαν προσπάθειαν δια να οδηγήσω την χώραν προς ομαλίν δημοσίαν ζωήν, εξασφαλίζουσιν την περαιτέρω κανονικίν εξέλιξιν των πολιτικών μας πραγμάτων, κατόπιν μίας μείζονος πολιτικής κρίσεως χρονολογουμένης από του 1964. Ατυχώς, αναρχικά στοιχεία, αποβλέποντας εις ανατροπήν πάσης εννόμου τάξεως και εκμεταλλεόμενα την αφέλειαν απροσγείωτων ατόμων και την ιδιοτέλειαν πολιτικών προσώπων, εδημιούργησαν επικινδύνως έκρυθμον κατάστασιν ... Η ποθητή δια κάθε έντιμον πολίτην εσωτερική γαλήνη θα αποκατασταθή και το ανεκτίμητον αγαθόν της δημοσίας τάξεως θα κατοχυρωθή εν τη πορεία της χώρας προς την ομαλίν δημοσία ζωήν».

Την 18η Νοεμβρίου γίνεται ανακοίνωση στην οποία αναφέρεται ότι ο αριθμός των νεκρών στα γεγονότα του πολυτεχνείου ανέρχεται στους τέσσερις. Ακόμη η ώρα έναρξης της απαγόρευσης της κυκλοφορίας από τις 16.00 μετατίθεται στις 19.00. Ένα άλλο αξιοσημείωτο γεγονός είναι η ταυτόχρονη ίδρυση στρατοδικείων σε όλη τη χώρα.

Την 19η Νοεμβρίου τα στρατοδικεία έχουν ξεκινήσει το έργο τους και καταδικάζουν με απαράδεκτο τρόπο εχθρούς της δικτατορίας, και κατ' επέκταση υπερασπιστές του δημοκρατικού πολιτεύματος. Εμπρόσθετα πραγματοποιείται νέα ανακοίνωση στην οποία γίνεται λόγος για εννιά νεκρούς στα συμβάντα του Πολυτεχνείου.

Στις 20 Νοεμβρίου δημοσιοποιείται ότι τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα παραμείνουν κλειστά μέχρι την 10η Δεκεμβρίου, ενώ την ίδια στιγμή ο αριθμός των κρατούμενων αυξάνεται από τους 204 στους 250. Την επόμενη ημέρα, στις 21 Νοεμβρίου διαλύονται 28 φοιτητικοί σύλλογοι.

Στις 25 Νοεμβρίου και ενώ ο Γεώργιος Παπαδόπουλος βρισκόταν στο Λαγονήσι, ο Φαίδωνας Γκιζίκης έρχεται πραξικοπηματικά να καταλάβει την θέση του, πράγμα που πετυχαίνει με την βοήθεια στρατιωτικής δύναμης.

Θανάσης Ζαχαριάδης, Φαρμακευτική

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΔΑΣΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΡΟΜΠΕΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

ΡΟΜΠΕΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

Η ομάδα δράσης ΡΟΜΠΕΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ καλεί νέες και νέους για να εκπαιδευτούν και να γίνουν μέλη της.

Η ομάδα έχει στο ενεργητικό της 15 χρόνια ακτιβισμού, φύλαξης και προστασίας δασών και βουνών όπως η Πάρνηθα και πολλά άλλα, βοήθειας στην κατάσβεση δασικών πυρκαγιών μέσα και έξω από την περιοχή της Αθήνας, αλλά και κυνήγι λαβροκυνηγών, λαβρολατόμων και λοιπών κοινωνικών παρασίτων Βέβαια η δράση της επεκτείνεται και σε κοινωνικά Ζητήματα.

Επειδή αν θέλεις να πάρεις ενεργά μέρος στον πόλεμο που γίνεται καθημερινά στα δάση μας είναι πολύ πιθανό να χρειαστεί να μάθεις να κατεβαίνεις τοίχους, να κάνεις αναρρίκηση και να κρέμεσαι από σκοινιά (ναι έχουν συμβεί όλα αυτά) πρέπει να εκπαιδευτείς, για αυτό δήλωσε εγκαίρως συμμετοχή Αν δεν ανέχεσαι ποδήλατα και δεν μασάς μπροστά σε τύπους που δέρνουν ή πυροβολούν (έχουν συμβεί και αυτά) μάλλον είσαι το επόμενο μέλος του ΡΟΜΠΕΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

τηλέφωνο επικοινωνίας: 6977 248651

σημείωση: Η δράση του ΡΟΜΠΕΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ Δ Ε Ν βλάπτει την υγεία. Βλάπτει σοβαρά όσους καταστρέφουν και καπνίζουν τη φύση για το υπερκέρδος τους.

Κι όμως η Βενεζουέλα δεν είναι μόνη...

Δε θα μπορούσε αλλιώς και δεν θα ήταν αποτελεσματική. Οι αριστερές και κεντροαριστερές κυβερνήσεις της Λατινικής Αμερικής έχουν σχηματίσει ένα δίκτυο συνεργασίας και αντίστασης απέναντι στην ασκούμενη νεοφιλελεύθερη πολιτική των ΗΠΑ. Η Βενεζουέλα, η Κούβα, η Βραζιλία, η Αργεντινή και η Ουρουγουάη έχουν σχηματίσει την ΑΙ.Β.Α. (Alternativa Bolivariana para la America). Ένα δίκτυο το οποίο δεν λειτουργεί στη βάση αυστηρών οικονομικών πλαισίων αλλά βασίζεται στις αρχές της αλληλεγγύης και της αλληλοϋποστήριξης των λαών. Η ΑΙ.Β.Α είναι μια συνεργασία πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής φύσης, που στηρίζεται στην ανταλλαγή προϊόντων και υπηρεσιών σε τομείς που η κάθε χώρα έχει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα συμπληρώνοντας τις ελλείψεις της σε άλλους τομείς (πχ. η Κούβα παρέχει υπηρεσίες υγείας και παίρνει πετρέλαιο από τη Βενεζουέλα).

Η ΑΙ.Β.Α. σχηματίστηκε ως απάντηση στη βούληση των ΗΠΑ να δημιουργήσουν έναν εμπορικό παράδεισο στη Λατινική Αμερική ο οποίος θα στηριζόταν στην μη ύπαρξη φορολογικών δασμών μεταξύ των χωρών και θα διευκόλυνε τις ΗΠΑ να ελέγχουν οικονομικά και πολιτικά τη Λατινική Αμερική μέσω της ΑΙ.Α (Area de libre comercio para la America). Οι χώρες που έχουν προσχωρήσει στην στρατηγική αυτή είναι όλες δεξιών κυβερνήσεων και σχηματίζουν σήμερα το δίκτυο C.A.F.T.A. (Γουατεμάλα, Κόστα Ρίκα, Νικαράγουα, Ελ Σαλβαδόρ, Ονδούρα). Η ιστορία έχει αρχίσει ήδη να δείχνει ότι το ανοικτό πολιτικό πείραμα που διεξάγεται στη Λατινική Αμερική, παρά το ότι είναι στο στόχαστρο της υπερδύναμης, έχει τη δυναμική της νίκης και της αλλαγής του παγκόσμιου συσχετισμού δυνάμεων.

Κι όμως η Βενεζουέλα δεν είναι μόνη...

Ο τίτλος του παρόντος κειμένου δε φιλοδοξεί να παρουσιάσει μια ιδεατή κατάσταση για την εν λόγω χώρα, άλλωστε η κατάσταση κάθε άλλο παρά η ιδεατή είναι. Φιλοδοξεί όμως να δώσει το στίγμα του ριζοσπαστικού μετασχηματισμού της πολιτικής κατάστασης και την πνοή μιας ειρηνικής και δημοκρατικής επανάστασης (με όλη τη σημασία της λέξης) που συντελείται τα τελευταία χρόνια στη χώρα του Σιμόν Μπολιβάρ αλλά και που ταυτοχρόνα ανάβει εστίες ελπίδας συνολικά στη Λ. Αμερική.

Το πολιτικό πείραμα που εκτυλίσσεται αυτή τη στιγμή στη Βενεζουέλα, ίσως ένα από τα σημαντικότερα πολιτικά στοιχεία για την αριστερά αυτή τη στιγμή στο πλανήτη, στηρίζεται σε δυο βασικούς πυλώνες. Πρώτον η προσπάθεια για τη δημιουργία ισχυρού κοινωνικού κράτους που στηρίζεται στο δημόσιο χαρακτήρα της παροχής υπηρεσιών, αγαθών και στη δημόσια κατοχή και εκμετάλλευση των βασικών πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας (πετρέλαιο). Δεύτερον ότι η κυβέρνηση του Ούγκο Τσάβες, που σε μεγάλο βαθμό περατώνει την πολιτική της διακήρυξη, είναι δημοκρατικά εκλεγμένη.

Η ανάπτυξη του κοινωνικού κράτους στοχεύει στην προώθηση της κοινωνικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής σε ένα ανθρωποκεντρικό μοντέλο μακριά από τις λογικές της υπερκερδοφορίας. Επιχειρείται και σε σημαντικό βαθμό επιτυγχάνεται η αναδιανομή του παραγόμενου κοινωνικού πλούτου με στόχο την άμβλυση των ανισοτήτων και την εξάλειψη της φτώχειας (προς αποφυγήν ωραιοποίησης της πραγματικότητας, η Βενεζουέλα είναι μια χώρα που μεγάλο ποσοστό των κατοίκων ζουν στην απόλυτη ένδεια ενώ ταυτοχρόνα υπάρχουν κάποιοι ελάχιστοι που ζουν στην απόλυτη χλιδή). Όλο το προαναφερθέν μεταρρυθμιστικό οικονομικό μοντέλο οδηγεί στην χλιοειπωμένη, πολλές φορές διαστρεβλωμένη, ιστορικά στραπατσαρισμένη μα πάντα επίκαιρη για να περιγράψει την ελπίδα για ένα δίκαιο και ανθρωποκεντρικό σύστημα λέξη, σοσιαλισμός.

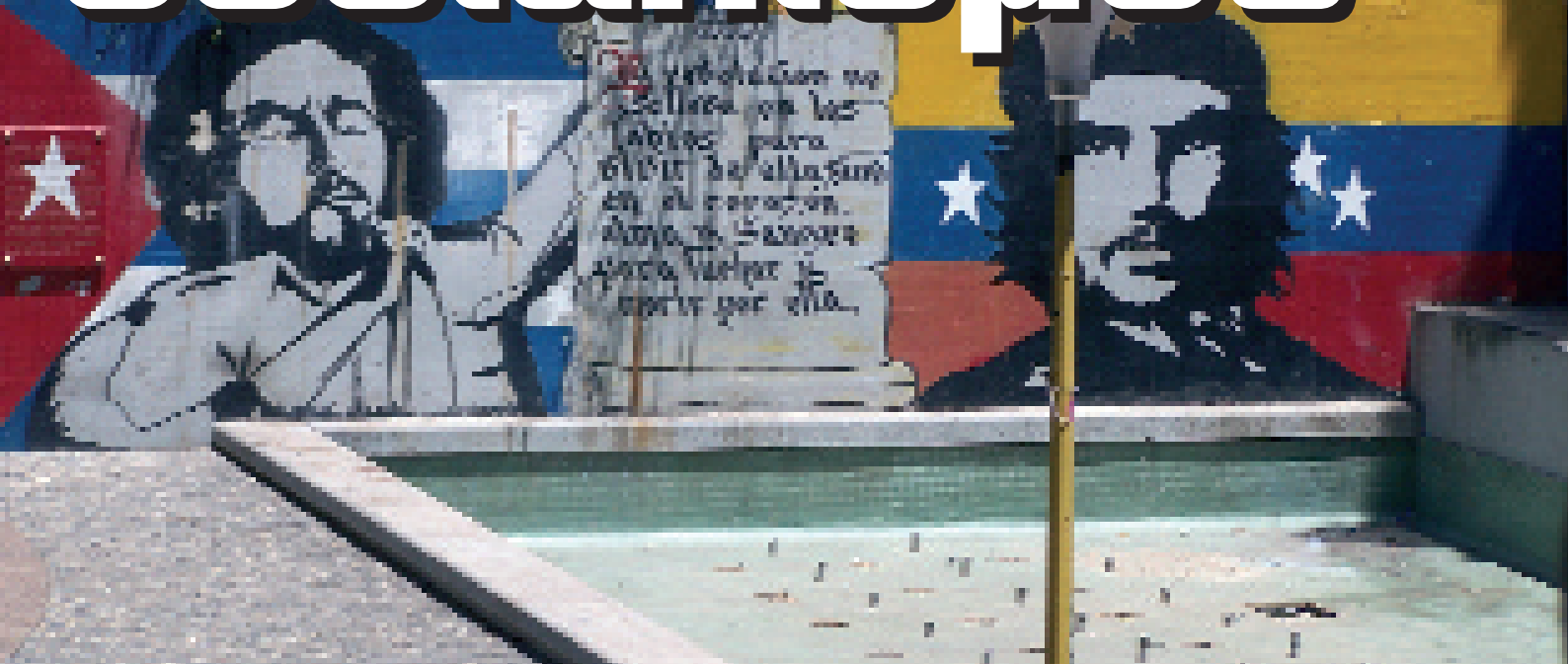
Η ιδιαιτερότητα αυτού του πολιτικού σχεδίου έγκειται στο ότι αναβαπτίζεται, ανανεώνεται και μετουσιώνεται σε κίνηση αλλαγής της καθημερινότητας μέσα από δημοκρατικές εκλογές. Άρα δημοκρατικός σοσιαλισμός κ' όχι ουρανοκατέβατος σοσιαλισμός και αυτό είναι σημαντικό διότι η αλληλεπίδραση των δυο αυτών βασικών συστατικών του πολιτικού πειράματος στη Βενεζουέλα ανοίγουν τις προοπτικές της νίκης. Άλλωστε η ιστορία δικαιώνει την ρήση του Ν.Πουλιαντζά «Ο σοσιαλισμός ή θα είναι δημοκρατικός ή δεν θα υπάρξει».

Η δημοκρατία με τις κλασικές της εκλογικές διεργασίες που καταλήγουν σε αντιπροσωπευτικές δομές (κι αν ανατριχιάζουν ή αν γελούν οι αριστεριστές). Μια δημοκρατία που δεν σταματά στην αντιπροσώπευση αλλά προσπαθεί να αποκεντρώσει το σύστημα λήψης αποφάσεων με τη δημιουργία συνοικιακών συμβουλίων στα οποία προοδευτικά αυξάνονται οι αρμοδιότητες. Η ύπαρξη δημοκρατίας στη Βενεζουέλα είναι ιδιαίτερα σημαντική διότι από τότε που ανήλθε στην εξουσία ο Ούγκο Τσάβες έχει κερδίσει 10 συνεχόμενες εκλογικές αναμετρήσεις (εθνικές εκλογές, δημοψηφίσματα, τοπικές και περιφερειακές εκλογές). Έχει επιβεβαιώσει 10 φορές τη συμφωνία των πολιτών της Βενεζουέλας σε μια πολιτική μετασχηματισμού της κοινωνίας προς το σοσιαλισμό, δηλαδή τους έχει κάνει συνυπεύθυνους και συμμετοχούς της προσπάθειας αυτής. Οι εκλογές σε συνδυασμό με την σταδιακή αποκέντρωση των εξουσιών καθιστά την κυβέρνηση σε μαζικό κίνημα ανατρεπτικού μετασχηματισμού των οικονομικών, πολιτικών κοινωνικών αλλά γιατί όχι και πολιτιστικών δομών της χώρας.

Η μη κατάργηση των εκλογών από τον Τσάβες σηματοδοτεί τη διέλευση του Ρουβίκωνα στο εσωτερικό της αριστεράς με ξεκάθαρη απαγκίστρωση του κινήματος στη Βενεζουέλα από τις δυνάμεις της δογματικής αριστεράς που λίγο ως πολύ βλέπουν την δημοκρατία ως μια επίφαση των επεμβάσεων του ιμπεριαλισμού. Το

υπαρκτού δημοκρατικού

σοσιαλισμού

εγχείρημα Τσαβες δείχνει ότι ο δημοκρατικός δρόμος προς τον σοσιαλισμό είναι εφικτός. Οι εκλογές για τη Βενεζουέλα δεν είναι λύση ανάγκης για να μην ανατραπεί ο Τσάβες από τους Αμερικάνους αλλά είναι στρατηγική κίνηση που σηματοδοτεί μια νέα αντίληψη στο εσωτερικό της αριστεράς.

Το Βενεζουελάνικο εγχείρημα έχει γιγαντιαίες αποστάσεις από τα αποτυχημένα πειράματα του παρελθόντος της ΕΣΣΔ, της Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Αν. Γερμανίας, της Αλβανίας, της Βουλγαρίας κτλ.. Αλλά είναι διαφορετικό και από τα σημερινά εκτρώματα της Κίνας και της Βόρειας Κορέας. Οι διαφορές πάμπολλες, μία όμως είναι η ουσιαστική που εποικιάζει όλες τις άλλες, η δημοκρατία. Ο πολίτης της Βενεζουέλας, εν αντιθέσει με τους πολίτες των χωρών που προαναφέρθηκαν, μετέχει ενεργά στην πολιτική και αυτό δεν περιορίζεται στις εκλογές αλλά συνεχίζεται και στα τοπικά συμβούλια. Η διαδικασία αυτή επιτρέπει την ανανέωση και την αναθεώρηση των προτάσεων, που σε συνδυασμό με την πολυκομματική λειτουργία του συστήματος (άρα διατύπωση διαφορετικών στρατηγικών όχι κατ'ανάγκη αντίθετων αλλά διαφοροποιημένων –όσον αφορά το εσωτερικό της αριστεράς-. Εδώ είναι η πε-

μπουσία για την ανανέωση της αριστερής σκέψης και στρατηγικής που τα μονολιθικά σταλινικά ΚΚ δεν κατανόησαν ποτέ και δεν κατανοούν και σήμερα). Πρέπει να είναι σαφές και ξεκάθαρο ότι στη Βενεζουέλα δεν έχει γίνει μια επανάσταση αλλά δέκα. Ναι δέκα διαφορετικές μεταξύ τους η μια πίσω από την άλλη. Δέκα πολιτικές αποφάσεις του Βενεζουελάνικο λαού να αντισταθεί στη νεοφιλελεύθερη λαίλαπα των ΗΠΑ, να κρατικοποιήσει τα μέσα παραγωγής, να εξάλειψη τον αναλαφρητισμό, τη φτώχεια και να ανεβάσει το επίπεδο της δημόσιας υγείας (κυβερνητικό πρόγραμμα Τσαβες). Αν τα παραπάνω δεν συνιστούν επανάσταση τότε τι συνιστούν;

Το κλειδί της επιτυχίας και συνεπώς της πιθανής μακροπρόθεσμης υφιστάμενης κατάστασης στη χώρα είναι ότι η αριστερά έχει αποκτίσει ιδεολογική ηγεμονία επειδή νικά τις δυνάμεις της δεξιάς στην ιδεολογική διαπάλη και όχι επειδή την έστειλε στα Γκουлак η τις κατέστρεψε παράνομα. Στη Βενεζουέλα δεν «απαγορεύεται» να είσαι δεξιός απλά όντας δεξιός δεν εκφράζεις πλειοψηφικό ρεύμα στην κοινωνία. Το σύστημα της Βενεζουέλας είναι ένας σοσιαλισμός που γυρνάει και πίσω αν πάψει να εκφράζει πλειοψηφίες και αυτό είναι σπουδαίο.

Είναι η παράμετρος που εξασφαλίζει ότι δεν θα καταρρεύσει και δεν θα γίνει μια σοσιαλιστική καρικατούρα όπως η ΕΣΣΔ που καταρρέοντας όχι μόνο γέμισε φτώχεια και δυστυχία τους πολίτες των χωρών αυτών (πορνεία και φτηνό εργατικό δυναμικό) αλλά έδωσε το φιλί της ανανέωσης και της ενδυνάμωσης του καπιταλισμού.

Μένει τώρα προς ιστορική επιβεβαίωση το «ο σοσιαλισμός και θα είναι δημοκρατικός και θα υπάρξει». Διότι για τα αλλά η ιστορία έγραψε, μας το φώναζε και η λογική μας, ότι ο μη δημοκρατικός σοσιαλισμός μας τελείωσε και ότι ο δημοκρατικός καπιταλισμός μας πνίγει.

Υ.Γ. Η Βενεζουέλα είναι μια χώρα με τεράστια προβλήματα το ότι έχει σωστή στρατηγική για την αντιμετώπιση τους δεν σημαίνει ότι τα έχει ήδη λύσει αλλά ότι προσπαθεί να τα λύσει στη σωστή κατεύθυνση. Η πολιτική είναι υπόθεση της στιγμής αλλά κρίνεται σε βάθος χρόνου. Πέρα απ αυτό η Βενεζουέλα βρίσκεται σε μια ήπειρο που κάθε άλλο παρά ήπειρος των αγγέλων μπορεί να χαρακτηριστεί και το βασικότερο, το στρατηγικό σχέδιο της υπερδύναμης περιλαμβάνει την πολιτική εξότωση της στρατηγικής που κερδίζει έδαφος στη Λ.Αμερική.

Κώστας Ζαχαριάδης, ΑΝΑΠΝΟΗ Βιολογικού

Αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον

Είναι γεγονός πως τα τελευταία χρόνια, αρχίζοντας από τα γεγονότα της 11/09 και την πτώση των Διδύμων Πύργων παρατηρείται μια παγκόσμια συντηρητική στροφή. Αναφερόμαστε κυρίως στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, το ηγούμενο ανεπτυγμένο δυτικό κόσμο. Η στροφή αυτή αφορά πολλές πτυχές της καθημερινής μας ζωής και οδηγεί στην εσωστρέφεια και την αποξένωση. Άμεσο αποτέλεσμα είναι η ξενοφοβία που αγγίζει τις "αδύναμες" κοινωνικά ομάδες των μεταναστών.

Οι μετανάστες. Άνθρωποι που φεύγουν, αφήνουν την οικογένεια τους και τον τόπο που μεγάλωσαν ψάχνοντας ένα καλύτερο μέλλον. Στην ουσία, κυνηγημένοι από τον πόλεμο ή τις πολύ άσχημες συνθήκες διαβίωσης. Φτάνοντας βέβαια σε μια άλλη χώρα τα πράγματα δε γίνονται ρόδινα. Ανασφάλιστη εργασία, χαμηλά ημερομίσθια και, το χειρότερο, κοινωνικός αποκλεισμός. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα ζουν άνθρωποι από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, τα Βαλκάνια αλλά και από τη Σύρια, το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και αλλού. Κοιτάζοντας τα επίσημα στατιστικά στοιχεία για την ανεργία και την εγκληματικότητα βλέπουμε ότι τα κύρια επιχειρήματα των συνελθόντων που δυσανασχετούν με τους "ξένους" δεν έχουν βάση. Οι μετανάστες ούτε μας κλέβουν, ούτε μας σκοτώνουν, ούτε φυσικά μας παίρνουν τις δουλειές. Τα επαγγέλματα που περισσότερο πλήττονται από την ανεργία είναι του καθηγητή, του γιατρού, του δικηγόρου, όχι πάντως του εργάτη ή οικοδόμου, δουλειές που "προτιμούν" οι μετανάστες. Και που τις κάνουν αποδεχόμενοι, λόγω προφανούς ανάγκης, συνθήκες εργασίας που προσβάλλουν, αν μη τι άλλο, την ανθρωπινή αξιοπρέπεια.

Πέρα από την εκμετάλλευση στην εργασία, οι μετανάστες έχουν να αντιμετωπίσουν καθημερινά, ακόμη και στα σχολεία, προσβολές και εξευτελισμούς. Η πολυδιαφημιζόμενη ελληνική φιλοξενία φαίνεται έχει άλλο νόημα όταν δεν είσαι τουρίστας, αλλά μετανάστης. Παράλληλα και ενώ η γλώσσα αποτελεί βασικό εργαλείο για την ένταξη ενός ανθρώπου σε μια ξένη χώρα, δεν υπάρχει καμία μέριμνα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στους ανθρώπους που έρχονται να ζήσουν εδώ. Εκτός από ένα πρόγραμ-

μα στη Φιλοσοφική Σχολή που απαιτεί όμως από αυτούς ένα μεγάλο πόσο χρημάτων. Σχολεία τέτοιου τύπου λειτουργούν αυτή τη στιγμή με πρωτοβουλίες εθελοντών.

Ένα από αυτά, το Ανοιχτό Σχολείο Μεταναστών λειτουργεί εδώ και δυο χρόνια. Η προσπάθεια άρχισε από το Σύλλογο Μπαγκλαντεσιανών και σήμερα πολλοί άνθρωποι από διάφορες χώρες έχουν τη δυνατότητα να μάθουν ελληνικά. Δυσκολίες υπάρχουν πολλές, από ελλείψεις στη γραφική ύλη μέχρι και την απουσία κτηρίου που θα στεγάσει αποκλειστικά το Σχολείο. Ευτυχώς, αυτό που δεν λείπει, τόσο από τους μαθητές όσο και από τους εθελοντές δασκάλους είναι ο ενθουσιασμός. Η διάθεση και το κλίμα που δημιουργείται προωθούν τη διαδικασία και αντικαθιστούν την αρχική αμηχανία των "ερασιτεχνών" δασκάλων. Φέτος τα μαθήματα θα γίνονται κάθε Κυριακή στα γραφεία της Νεολαίας Συνασπισμού (Θεμιστοκλέους 52, Εξάρχεια). Ανάγκη για εθελοντές υπάρχει. Οποίος-α ενδιαφέρεται να γνωρίσει το Σχολείο είναι πάντα ευπρόσδεκτος.

Μιλώντας για γλώσσα λοιπόν, ας κάνουμε και μια αναφορά στο τελευταίο νομο-

σχέδιο για τη νομιμοποίηση των Μεταναστών. Προϋποθέτει το νομοσχέδιο για τη χορήγηση άδειας διαμονής σε ένα μετανάστη την καλή γνώση εκ μέρους του της ελληνικής γλώσσας, ιστορίας και πολιτισμού. αυτή η λογική, αν μπορούμε να την πούμε έτσι, δε σέβεται τη διαφορετικότητα και δεν αφήνει τους μετανάστες να αναπτύξουν την κουλτούρα τους μέσα στην κοινωνία. Η πολυπολιτισμικότητα δεν αλλοιώνει ταυτότητες. Καλλιεργεί την αναζήτηση, τη σύγκρουση στοιχείων και τελικά τη γέννηση καινούργιων. ακόμη, στο σύνολο της η διαδικασία για τη χορήγηση άδειας είναι γραφειοκρατική και δεν εξασφαλίζει καθόλου την ολική νομιμοποίηση των Μεταναστών που ζουν εδώ, πράγμα που έχει συμβεί στην Ισπανία.

Αναπόφευκτα, λόγω της παγκοσμιοποίησης, το μεταναστευτικό ρεύμα θα συνεχίζεται. Είναι αδιανόητο λοιπόν να συνεχίσουν να αντιμετωπίζονται σα φτηνά εργατικά χέρια και όχι σαν ίσοι πολίτες. Με το δικαίωμα να έχουν το δικό τους τρόπο ζωής, τη δική τους κουλτούρα. Να επηρεάζουν και να επηρεάζονται μέσα σε μια ζωντανή κοινωνία.

Ελένη Βουγιουκλάκη, Φάσμα Φυσικού

ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ

ΣΤΟ ΕΔΩΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ

Το παραπάνω περιστατικό καθώς και άλλα μετέπειτα περιστατικά ανθρώπων που βιώνουν φριχτό τέλος και εκλιπαρούν να τερματιστεί η ζωή τους, έχουν επαναφέρει στο προσκήνιο το ακανθώδες ζήτημα της ευθανασίας. Μεγάλη είναι και η συμβολή της τέχνης στο να ανοίξει μία ουσιαστική συζήτηση, μετά την προβολή της αριστουργηματικής ταινίας του Αλεξσάντρο Αμενάμπαρ, «Η θάλασσα μέσα μου», τη χρονιά που μας πέρασε στους κινηματογράφους, η οποία αναφερόταν με συγκινητικό τρόπο στην έκκληση ενός τετραπληγικού προς τους αγαπημένους του ανθρώπους να τον βοηθήσουν να πεθάνει με αξιοπρέπεια, καθώς για αυτόν ήταν αβάσταχτο το μαρτύριο της συνεχούς κατάκλισης και της αποχής του από τις χαρές της ζωής.

Το ζήτημα της ευθανασίας είναι και θα είναι διαρκώς επίκαιρο, όσο τουλάχιστον η ιατρική κλίση θα φιλοξενεί το εναγώνιο και επώδυνο τέλος του ανθρώπου. Είναι αλήθεια ότι ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να επιλέξει ανάμεσα σε πολλούς τρόπους ζωής: μπορεί να ζήσει ενάρετα, με αξιοπρέπεια ή όχι, ελεύθερος ή υποδουλωμένος σε διάφορες καταστάσεις ή σε συνανθρώπους του. Οι τρόποι όμως με τους οποίους μπορεί να επέλθει ο θάνατος είναι λίγοι και πολύ συγκεκριμένοι. Η μία περίπτωση είναι ο φυσικός θάνατος, η άλλη ο βίαιος θάνατος και η τρίτη είναι η αυτοχειρία. Μία τέταρτη «επιλογή» που αρχίζει να εισβάλλει στην πραγματικότητα μας είναι η ευθανασία, μία σίγουρα ιδιότυπη μορφή θανάτου.

Προκειμένου να αιτιολογήσουμε την εμβολή αυτή στη ζωή μας, είναι ανάγκη να αναφερθούμε στις ιδιαιτερότητες της ανθρώπινης φύσης. Ο άνθρωπος είναι το μοναδικό όν που έχει συναίσθηση της παρουσίας του στον κόσμο, που γνωρίζει και συνειδητοποιεί ότι η πορεία του στη ζωή θα έχει ένα τέλος και ότι ο χρόνος του θα είναι πεπερασμένος. Έχει δηλαδή επίγνωση της προσωρινότητάς του, νιώθει αβεβαιότητα για το μέλλον και πάντα σε μία γωνιά του μυαλού του ενυπάρχει ο φόβος για το θάνατο. Ο φόβος αυτός είναι που αποτελεί την προωθητική δύναμη που εξωθεί τον άνθρωπο να δημιουργεί, να ελπίζει στο καλύτερο, να προσφέρει

Γαλλία 2004: Ο Βενσάν είχε μείνει παράλυτος, τυφλός και άλαλος ύστερα από σοβαρό τροχαίο δυστύχημα και είχε ζητήσει από τη μητέρα του να τον βοηθήσει να πεθάνει. Η απόπειρα της Μαρί Ιμπέρ να τον λυτρώσει με χορήγηση βαρβιτουρικών απέτυχε και ο Βενσάν έπεσε σε βαθύ κώμα. Η υπόθεση προκάλεσε σοκ στην κοινή γνώμη και έπειτα από εκκλήσεις του πατέρα και του αδερφού του Βενσάν να σταματήσει η τεχνητή διατήρησή του στη ζωή, το ιατρικό επιτελείο του νοσοκομείου αποφάσισε να διακόψει την ενεργοποιημένη τεχνητή υποστήριξη και ανακοίνωσε δημόσια την πράξη ευθανασίας. Παράλληλα, κυκλοφορούσε το βιβλίο-διαθήκη που είχε συντάξει ο Βενσάν με τη βοήθεια δημοσιογράφου, με τίτλο « Σας ζητώ το δικαίωμα να πεθάνω ».

τις δυνάμεις του στην κοινωνία, με λίγα λόγια να ζει και όχι απλά να επιβιώνει, όπως γίνεται με τα υπόλοιπα όντα. Αφού λοιπόν η άορατη απειλή του θανάτου είναι η κινητήριος δύναμη για τη ζωή, το ερώτημα είναι τι είναι αυτό που φοβόμαστε σχετικά με το θάνατο; Μάλλον φοβόμαστε τον τρόπο με τον οποίο αυτός θα μας συναντήσει, τρέμουμε στην ιδέα ενός αναξιοπρεπούς και πιθανώς επώδυνου τέλους.

Εάν θέλαμε να ορίσουμε με σαφήνεια – και ίσως πολύ απρόσωπα – την έννοια της ευθανασίας, θα λέγαμε πως αποτελεί τον σκόπιμο τερματισμό της ζωής ενός ανιάτως πάσχοντος και επώδυνα θνήσκοντος ασθενούς, κατ' απαίτησή του από ένα δεύτερο πρόσωπο. Ο ορισμός αυτός μπορεί να παρερμηνευθεί πολύ εύκολα, αν δεν λάβουμε υπόψη επιμέρους περιπτώσεις. Κοινό σημείο της ευθανασίας και του φόνου είναι η θανάτωση ενός πλάσματος. Ειδοποιός διαφορά τους είναι η επιθυμία του θανάτου από την πλευρά του θύματος στη μία περίπτωση και η επιθυμία του για ζωή στη δεύτερη. Η πράξη της ευθανασίας χαρακτηρίζεται από κοινού από την πρόθεση, τα ανθρωπιστικά αισθήματα, την ανίατη σε τελικό

στάδιο ασθένεια και φυσικά την απαίτηση του ασθενούς. Άλλη μία σημαντική παράμετρος είναι το αν ο ασθενής πάσχει από σωματική ή ψυχική ασθένεια, καθώς στη δεύτερη περίπτωση, η ευθανασία αποτελεί ατυχή επιλογή έναντι κατάλληλης ψυχοθεραπείας και συνιστά φόνο. Για φόνο επίσης μιλάμε, όταν δεν υπάρχει σαφής και εκπνερασμένη απαίτηση του πάσχοντος να

ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ ΣΤΟ ΕΔΩΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑΣ

δοθεί τέλος στη ζωή του, έστω και αν το κίνητρο της πράξης είναι ο οίκτος ή η υπέρμετρη αγάπη απέναντι σε αυτόν. Είναι εξάλλου αδιανόητο να επιτρέπουμε στην αγάπη μας για έναν άνθρωπο να λαμβάνει αποφάσεις και για τη ζωή του. Ένας ακόμη παράγοντας που πρέπει να προβληματίσει είναι το δικαίωμα του ασθενούς να ενημερώνεται για όλες τις δυνατότητες που του προσφέρονται δεδομένης της κατάστασής του, προκειμένου να επιλέξει συνειδητά την καλύτερη γι' αυτόν λύση. Δεν είναι λίγα τα περιστατικά ανθρώπων που σε στιγμές βασανιστικού πόνου, ζητούν απεγνωσμένα να λυτρωθούν, αγνοώντας εναλλακτικές λύσεις ή θεραπείες που πιθανόν θα τους ανακούφιζαν.

Είναι επίσης αναγκαίο να διακρίνουμε τις διάφορες μορφές που μπορεί να έχει η πράξη της ευθανασίας. Ξεχωρίζουμε έτσι την ενεργητική από την παθητική ευθανασία. Στην ενεργητική ευθανασία ο γιατρός ή το ιατρικό επιτελείο συμμετέχουν στη διαδικασία τερματισμού της ζωής, καθώς συνήθως πραγματοποιούν θανατηφόρες ενέσεις, προκαλούν ασφυξία στον ασθενή μετά από νάρκωση ή χορηγούν σε αυτόν υπερβολική δόση φαρμάκων. Η παθητική ευθανασία αντίθετα είναι αποτέλεσμα παράλειψης ενεργειών, οι οποίες θα διατηρούσαν τον ασθενή στη ζωή και περιλαμβάνει την παύση των υποστηρικτικών μέσων, όπως της μηχανικής υποστήριξης της καρδιάς, της χορήγησης οξυγόνου, την εσκεμμένη παράλειψη μετάγγισης αίματος. Από την πλευρά του πάσχοντος, μιλάμε για εκούσια ευθανασία εάν ο ίδιος έχει εκφράσει συνειδητά την επιθυμία να πεθάνει, για ακούσια ευθανασία όταν η απόφαση λαμβάνεται από στενούς συγγενείς σε συνεργασία με το θεράποντα γιατρό (δεδομένης της βασανιστικής και ανέλπιδης κατάστασης του πάσχοντος) και τέλος για μη εκούσια ευθανασία, όταν ο ασθενής στο παρελθόν είχε εκφράσει την επιθυμία να πεθάνει, αν βρεθεί στη δυσμενή κατάσταση που βρίσκεται τώρα. Γύρω από το θέμα ενεργητικής ή παθητικής ευθανασίας έχουν ακουστεί πολλές απόψεις. Αρκετοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι έχει τεράστια ηθική σημασία η διάκριση των δύο μορφών ευθανασίας. Αυτό γιατί στη μία περίπτωση ο γιατρός ενεργεί άμεσα και είναι η ενέργειά του αυτή που επιφέρει το θάνατο του ασθενούς, ενώ στην περίπτωση της παθητικής ευθανασίας, απλά ο γιατρός αφήνει την κατάσταση να εξελιχθεί φυσικά, χωρίς να παρεμβαίνει για να τη βελτιώσει. Θα πρέπει

όμως να σκεφτούμε ότι, δεδομένου ότι η πρόθεση και στις δύο περιπτώσεις είναι η ίδια, η στρατηγική επιλογή που θα ακολουθηθεί δεν είναι πραγματικά αδιάφορη. Εξάλλου, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, ενώ η ενεργητική ευθανασία «προσφέρει» γρήγορο και λιγότερο επώδυνο κατά το δυνατόν τέλος, η παθητική καθίσταται ιδιαίτερα βασανιστική για τον ασθενή. Το να εμπλακούμε τελικά σε μία προσπάθεια να αποδείξουμε ποια μέθοδος υπερέχει ηθικά δεν έχει και τόσο μεγάλη σημασία.

ΕΙΝΑΙ Η ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ ΕΓΚΛΗΜΑ;

Ο ελληνικός ποινικός κώδικας δε χρησιμοποιεί τον όρο «ευθανασία» και εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι το επίμαχο ζήτημα μελετάται στην ομάδα των άρθρων που ασχολούνται με την ανθρωποκτονία (φαίνονται έτσι οι προθέσεις του νομοθέτη), χωρίς βέβαια οι δύο έννοιες να ταυτίζονται ή να τυγχάνουν ίδιας νομικής αντιμετώπισης. Εάν χαρακτηρίσουμε την ευθανασία ως έγκλημα, θα πρέπει αυτόματα να θεωρήσουμε εγκληματία αυτόν που τη διενεργεί. Είναι όμως συγγενής φωνιάς εκείνος που, συγκλονισμένος από την οδύνη μιας βασανισμένης ύπαρξης και ξέροντας ότι η επιστήμη δεν δύναται να προσφέρει ανακούφιση στον συνάνθρωπό του που υποφέρει, του δωρίζει το θάνατο; Όταν μάλιστα διακυβεύεται όχι μόνο η επαγγελματική σταδιοδρομία αλλά και η ψυχική γαλήνη και ισορροπία του «εγκληματία». Έχουν το δικαίωμα οι εκκλησιαστικοί άρχοντες (που κατά τ' άλλα σφύζουν από αρετή και ανθρωπιά) να μιλούν για «ανάγκη πρόσληψης πληρωμένων φρονιάδων στα νοσοκομεία», σε περίπτωση νομιμοποίησης της ευθανασίας; Θα ήταν ανεύθυνο και καταστροφικό να προσπαθήσουμε αβίαστα να ηθικοποιήσουμε την ευθανασία. Διότι η ανάγκη να αφιερώσουμε χρόνο και μόχθο στην εξεύρεση νέων μέσων που θα ανακουφίζουν τον ανθρώπινο πόνο και θα καταπολεμούν τη νοσηρότητα είναι πραγματικά περισσότερο επιτακτική. Από την άλλη πλευρά, ας διαχωρίσουμε το γιατρό που διενεργεί ευθανασία για να απαλλαγεί από ένα ενοχλητικό και δυσάρεστο περιστατικό ή για να αδειάσει το κρεβάτι για επόμενο πελάτη του από τον άνθρωπο που λειτουργεί με ανθρωπιά και συμπόνια, που συναισθάνεται τον πόνο του συνανθρώπου του και τον λυτρώνει με το μοναδικό εναπομείναν μέσο, το θάνατο.

Μαριτίνη Ρόπη, ΑΝ.Α. ΔΡΑΣΗ Ιατρικής Αντώνης Σαμπατακάκης, Δίκτυο Οδοντιατρικής

Το πιο πιθανό ξεφυλλίζοντας αυτό το περιοδικό και φτάνοντας σ αυτή τη σελίδα είναι ν αναρωτηθεί κάποιος τι δουλειά έχει σ ένα φοιτητικό περιοδικό ένα συνοπτικό ιστορικό αφιέρωμα σε ένα πολιτικό κόμμα που ιδρύθηκε πριν από 53 χρόνια και που δεν είναι λειτουργεί εδώ και περίπου τρεις δεκαετίες. Η ύπαρξη αυτού του αφιερώματος έχει να κάνει με τρεις λέξεις κλειδιά λήθη- αλήθεια- ηλίθιοι. Αν προσέξουμε αυτές τις τρεις λέξεις θα διαπιστώσουμε ότι τόσο ο τρόπος που ηχούν, όσο και το νόημα που φέρουν είναι παραπλήσιο υπό ορισμένες συνθήκες. Αρχικά ο ήχος της λέξης λήθη γίνεται αλήθεια αν προσθέσουμε στην αρχή και στο τέλος της λέξης ένα α και ηλίθιοι αν προσθέσουμε ι. Νοηματικά η κατάσταση ιστορικής λήθης οδηγεί σε άγνοια της αλήθειας και παραποίηση της με αποτέλεσμα οι κοινωνίες να μετατρέπονται σύνολα ηλίθιων και να είναι ευάλωτες στον ολοκληρωτισμό τον αυταρχισμό και αλήθια τέτοια καλά που απειλούν τις σημερινές κοινωνίες ως αποτέλεσμα της λήθης.

Αφιέρωμα στην ΕΔΑ

Στις 2/8/1951 ιδρύεται η Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά (ΕΔΑ). Ιδρύεται μέσα σε ένα ιδιαίτερα βαρύ πολιτικό κλίμα σε μια πολύ δύσκολη ιστορική συγκυρία για την αριστερά. Χρονικά βρισκόμαστε αμέσως μετά τη λήξη του εμφύλιου πολέμου όπου το ΚΚΕ είναι παράνομο, οι τόποι εξορίας γεμάτοι από αριστερούς και το αυταρχικό κράτος της δεξιάς τρομοκρατεί, παρακολουθεί, και φακελώνει τους πολίτες. Ο ελληνικός λαός προσπαθεί να κλείσει τις πληγές του εμφύλιου και να βγει από την ένδεια. Η ΕΔΑ δεν ήταν πολιτικό μόρφωμα με τη μορφή του ενιαίου πολιτικού κόμματος αλλά συνασπισμός κομμάτων τα οποία είχαν συμφωνήσει σε προγραμματικές θέσεις. Ο πολιτικός αυτός χώρος εμπεριείχε και εξέφραζε πολιτικές δυνάμεις από το χώρο του παράνομου τότε ΚΚΕ μέχρι σοσιαλιστές και σοσιαλδημοκράτες οι οποίοι είχαν συνενωθεί πίσω από το λαϊκό και κοινωνικό αίτημα της αριστεράς για ειρήνη, δημοκρατία, αμνηστία, εθνική ανεξαρτησία, κοινωνική δικαιοσύνη, ευημερία, κοινωνική αλλαγή. Το μεγάλο στοίχημα που κέρδισε η ΕΔΑ ήταν ότι έγινε μια πλατιά οργάνωση που ενέπνεε τους αριστερούς πολίτες στο σύνολο τους αλλά και απηκούσε πολιτικά τόσο στο χώρο του κέντρου αλλά και το συντηρητικό χώρο. Στη συνειδηση του ελληνικού λαού η ΕΔΑ είχε καταξιωθεί σαν συνεχιστής του ΕΑΜ και της ΕΠΟΝ. Με αυτές τις ιδεολογικές καταβολές, μέσα σε αυτό το ιστορικό πολιτικό πλαίσιο και έχοντας την ευτυχία να έχει ως ηγετικά στελέχη μεγάλες πολιτικές φυσιογνωμίες όπως ο Γ.Πασαλίδης, ο Η. Ηλιού, ο Λ. Κύρκος, ο Μ. Γλέζος, ο Α. Μπριλάκης, ο αρχηγός του Ε.Λ.Α.Σ. Στέφανος Σαράφης, ο Γ. Λαμπράκης κ.α.ο. ιδιόμορφος αυτός πολιτικός φορέας επτά χρόνια μετά την ίδρυση του έγινε αξιωματική αντιπολίτευση πήρε 24% και εξέλεξε 58 βουλευτές.

Η ΕΔΑ έζησε μέσα σε ένα αντιδημοκρατικό αστικού τύπου πολίτευμα με πολύ έντονη την παρέμβαση του παλατιού και των εξωθεσμικών κέντρων εξουσίας στη πολιτική ζωή του τόπου. Είχε βαθύ σεβασμό στους κοινοβουλευτικούς θεσμούς, δεν τους περιφρονούσε, ούτε τους ειρωνεύονταν. Το παιχνίδι μιας βαθιάς μεταρρυθμιστικής πολιτικής παίζονταν

και μέσα στο κοινοβούλιο αλλά δεν σταματούσε εκεί. Συνεχίζονταν στο επίπεδο των μαζικών αγώνων και στην οργάνωση του ανύπαρκτου μέχρι τότε συνδικαλιστικού κινήματος. Ξεκινώντας ουσιαστικά από το μηδέν από την ίδρυση της συγκρότησε συνδικαλιστικό γραφείο, το 1955 προχώρησε στην ίδρυση του Δημοκρατικού Συνδικαλιστικού Κινήματος (ΔΣΚ) με επόμενο σταθμό τη δημιουργία 115 συνδικαλιστικών οργάνωσεων που στη συνέχεια έφτασαν τις 600!!

Το πολιτικό πρόγραμμα της ΕΔΑ έφερε νέα στοιχεία τόσο για το πολιτικό σύστημα όσο και για την ίδια την αριστερά. Διατυπώνεται η θέση για ειρηνικό πέρασμα στο σοσιαλισμό μέσα από την αποδοχή του πολυκομματισμού και την εναλλαγή στην εξουσία. Η ΕΔΑ απέτελεσε στην Ελλάδα ένα γιγαντιαίο ιδεολογικό ρεύμα και παρά το γεγονός ότι δεν ανήλθε στην εξουσία μετασχημάτισε την ελληνική κοινωνία σε βάθος στη κατεύθυνση της δημοκρατίας, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας, της συμφιλίωσης (βρισκόμαστε χρονικά μόλις μετά τον εμφύλιο) και το σημαντικότερο της ισότητας των δυο φύλων.

Τη περίοδο της χούντας η ΕΔΑ από τη πρώτη στιγμή μπήκε στο στόχαστρο των δικωτικών αρχών. Πολλά από τα στελέχη αλλά και τους υποστηρικτές της στάλθηκαν εξορία, βασανίστηκαν, πέρασαν από στρατοδικεία, τέθηκαν σε κατ'οίκον περιορισμό... Μέσω προκηρύξεων και της εφημερίδας της «Αυγής» η ΕΔΑ καλούσε σε συμμετοχή στο ΠΑΜ και σε ενεργό δραστηριοποίηση για την ανατροπή της δικτατορίας.

Η στάση του ΚΚΕ υπήρξε καθοριστική από τη στιγμή της ίδρυσης της ΕΔΑ μέχρι και το τέλος της. Όπως έχει ήδη αναφερθεί το ΚΚΕ ήταν παράνομο τότε και κατά συνέπεια ο μόνος χώρος που τα στελέχη αλλά και οι υποστηρικτές του κομμουνιστικού κόμματος μπορούσαν να εκφραστούν ήταν η ΕΔΑ. Το κομμουνιστικό κόμμα αποτελούσε ένα μεγάλο ιδεολογικό πόλο που εμπλούτιζε και εμπόδιζε το πολιτικό λόγο της ΕΔΑ, αλλά όχι τον μοναδικό. Η συμβολή του ΚΚΕ ήταν ακόμη μεγαλύτερη στον οργανωτικό τομέα όπου τα στελέχη του κόμματος αγωνίστηκαν με πάθος ώστε να στηθούν οι οργάνωσεις του κόμ-

ματος σε κάθε περιοχή της ελληνικής επικράτειας. Πάραυτα η ΕΔΑ δεν ήταν ένα κόμμα ελεγχόμενο από το ΚΚΕ πράγμα που ενοχλούσε τόσο τα κορυφαία στελέχη του κόμματος όσο και τη Μόσχα. Το ΚΚΕ (η ηγεσία) ουσιαστικά

Ενώ επιβίωσε οργανωτικά και πολιτικά μέσα από την ΕΔΑ πήρε απόφαση για τη διάλυση της. Αυτό φάνηκε απ' την απόφαση που πήρε η πρώτη ολομέλεια του ΚΚΕ μετά την δικτατορία για τη διάλυση της ΕΔΑ με το πρόσχημα ότι «η ΕΔΑ είχε ολοκληρώσει την αποστολή της». Η ΕΔΑ όμως δεν μπορούσε να διαλυθεί με την απόφαση ενός άλλου κόμματος και έτσι ο Μίκης Θεοδωράκης που δεν είχε πιαστεί από τη χούντα (ακόμη) έβγαλε εκ μέρους της ΕΔΑ την πρώτη διακήρυξη ενάντια στη δικτατορία. Η απόφαση αυτή του ΚΚΕ ήταν προειλημμένη και βασιζόταν στο σκεπτικό της νέας γραμμής που αξίωνε την ευθυγράμμιση και τον πλήρη έλεγχο των κομμάτων ενόψει του κινδύνου του πρωτοεμφανιζόμενου ευρωκομμουνισμού κυρίως στην Ιταλία, ενός πολιτικού ρεύματος που μιλούσε για ανανέωση από του κομμουνιστικού χώρου και έπαιρνε αποστάσεις από το Σταλινικό μοντέλο. Αυτή η επιλογή απέκλειε ως πολιτικό φορέα την ΕΔΑ και ήθελε ένα πειθαρχικό και υπάκουο ΚΚΕ στα κελεύσματα της Μόσχας. Το εσωτερικό της ΕΔΑ αναταράχτηκε ακόμη περισσότερο όταν το 1968 έγινε η διάσπαση σε ΚΚΕ υπό τον Χαρίλαο Φλωράκη και ΚΚΕ Εσωτερικού υπό τη ηγεσία του Λεωνίδα Κύρκου. Η λασπολογία και το μίσος που αναπτύχθηκε μεταξύ των μέχρι πριν λίγα χρόνια «συντρόφων», αποδυνάμωσε την ΕΔΑ και έφερε στο εσωτερικό της ένα κλίμα εσωστρέφειας, μιζερίας και μισαλλοδοξίας.

Αυτή η μεγάλη κατάκτηση του ελληνικού αριστερού κινήματος αποδυναμώθηκε τόσο οργανωτικά όσο και ιδεολογικά με αποτέλεσμα σιγά να σβήσει. Η ΕΔΑ παρόλο που δεν υπάρχει είναι επίκαιρη στις συνειδήσεις όσων την έζησαν και αγωνίστηκαν για αυτή και μέσα απ' αυτή αλλά είναι επίκαιρη και για τους νεότερους ανθρώπους που δεν την έχουν καν γνωρίσει. Γιατί; Διότι το εγχείρημα ΕΔΑ απαντά στα ζητήματα που απασχολούν την αριστερά αλλά και την κοινωνία και σήμερα. Ζητήματα όπως η συνεργασία των πολυκερματισμένων δυνάμεων της αριστεράς, η ισχυροποίηση του συνδικαλιστικού κινήματος, η διασφάλιση και διεύρυνση των δημοκρατικών δικαιωμάτων των πολιτών, τα δικαιώματα των γυναικών είναι ζητήματα που είχαν ενταχθεί στην πρώτη γραμμή από την ΕΔΑ. Σήμερα που οι κοινωνίες ασφυκτούν από τις σκληρές πολιτικές που εστιάζουν στους κοινωνικούς και όχι στους ανθρώπινους δείκτες, το αίτημα για τη δημιουργία ενός Ενιαίου Δημοκρατικού Αριστερού φορέα είναι πιο επίκαιρο από ποτέ.

Κώστας Ζαχαριάδης,
ΑΝΑΠΝΟΗ Βιολογικού

Ιστορικά οι παρελάσεις εμφανίζονται στη διάρκεια του μεσοπολέμου μαζί με τα φασιστικά καθεστώτα και την προσπάθεια τους να στρατιωτικοποιήσουν την νεολαία, ενώ στην Ελλάδα καθιερώθηκαν στα χρόνια του Μεταξά. Έτσι λοιπόν ομοιομορφία στο ντύσιμο, διαχωρισμός ανάλογα με το ύψος και το φύλο και διάκριση των μαθητών με βάση τις επιδόσεις τους χαρακτηρίζουν τις παρελάσεις σε μια ξεκάθαρη προσπάθεια να εγκλωπωθούν οι μαθητές τον милитарισμό. Μαθητικές παρελάσεις πλέον υπάρχουν μόνο στην Ελλάδα και την Τουρκία από όλη την Ευρώπη, γεγονός που καταδεικνύει την αντίθεση τους με κάθε σύγχρονη παιδαγωγική μέθοδο. Σήμερα που η κοινωνία καλείται να ενσωματώσει ένα νέο μεταναστευτικό ρεύμα και η ανοχή της διαφορετικής κουλτούρας γίνεται απαραίτητα, η μονολιθικότητα που καλλιεργούν εθνικές και θρησκευτικές αντιλήψεις είναι παρωχημένη. Νέες καταστάσεις όπως η συνύπαρξη παιδιών από διαφορετικές χώρες στα σχολεία καθόλου δε συνάδουν με το περιεχόμενο τέτοιων εκδηλώσεων με χαρακτηριστικό παράδειγμα το ζήτημα των ξένων σημαιοφόρων.

Ο υποτιθέμενος στόχος των παρελάσεων, η καλλιέργεια της ιστορικής μνήμης μπαίνει σε δεύτερη μοίρα καθώς προέχουν μια γεμάτη προκαταλήψεις θεώρηση της ιστορίας, η απόδοση τιμών στους τοπικούς άρχοντες και η υποταγή των μαθητών στις δοσμένες ιεραρχίες (ενδεικτική είναι η απουσία αναφορών στην

ΓΙΑ ΕΝΑ ΟΧΙ ΣΤΙΣ ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕ ΛΑΣΕΙΣ

Και φέτος είδαμε τους μαθητές να παρελαύνουν όπως κάθε χρόνο αλλήλωσε. Το διαφορετικό είναι ότι φέτος έγιναν εντονότερες οι φωνές για την κατάργηση αυτού του φαινομένου. Φωνές που ήρθαν στο προσκήνιο με αφορμή την άρνηση μια δεκαεπταχρόνης μαθήτριας κοπέλας από τη Θεσσαλονίκη να παρελάσει, αν και σημαιοφόρος για λόγους συνείδησης.

Εθνική Αντίσταση στην πρόσφατη επέτειο της 28ης Οκτωβρίου). Και ασφαλώς δεν είναι δυνατόν μια δημοκρατική κοινωνία να επιδιώκει να «τονώσει το εθνικό φρόνημα» (βλέπε καλλιέργεια εθνικιστικών αντανάκλαστικών) με μεθόδους που έχουν παντελή έλλειψη ανοχής στο διαφορετικό και σίγουρα συνιστούν μια δραστηριότητα εντελώς ξεκομμένη από το χώρο του σχολείου. Αντίθετα το όλο

σκηνικό των παρελάσεων σχετίζεται έντονα με την ταύτιση έθνους και κράτους, μιας βασικής αρχής του εθνικισμού. Το υποχρεωτικό της συμμετοχής σε αυτές, ο μαζικός και πειθαρχημένος χαρακτήρας τους κρύβει μια προσπάθεια να χειραγωγηθεί το πιο ζωντανό τμήμα του έθνους, η νεολαία, με μια έντονη αναφορά στο συναίσθημα και την ψυχολογία των μαζών σε βάρος της κριτικής σκέψης του ατόμου. Αυτό φανερώνει το γιατί οι μαθητικές παρελάσεις γεννήθηκαν και γνώρισαν μέρες δόξας κάτω από φασιστικά καθεστώτα στα οποία η πίστη στο έθνος (με την πλέον διεισδυτική έννοια του όρου) και η άνευ όρων υποταγή όλων σε αυτό είναι η ύψιστη αξία. Σε μια περίοδο που ο ρατσισμός και ο εθνικισμός εντείνονται σαν άκρως ανησυχητικά φαινόμενα στην ελληνική κοινωνία η εμμονή σε ξεπερασμένες και εθνικιστικές προσεγγίσεις της παιδείας αφ ενός προδίνει τον ταξικό χαρακτήρα, αφού βάζει τις προϋποθέσεις για το διαχωρισμό των εργαζομένων σε Έλληνες και ξένους με επακόλουθο την αποδοτικότερη εκμετάλλευσή τους και αφ' ετέρου δημιουργεί την ανάγκη για να κερδίσει ένας πραγματικά δημοκρατικός και πολυπολιτισμικός χαρακτήρας της παιδείας. Κατάλοιπα του παρελθόντος όπως οι παρελάσεις, πρέπει να καταργηθούν και είναι άξιο απορίας πως δεν έχουν αντιληφθεί το παρωχημένο αυτού του θεσμού όσοι επαγγέλλονται τον εκσυγχρονισμό της παιδείας μας.

Πάνος Κορφιάτης, 2πρ Μαθηματικού

ΜΑΧΕΣ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Έναν αιώνα μετά τις πολύ σημαντικές, για την φυσική επιστήμη, δημοσιεύσεις από έναν υπάλληλο γραφείου ευριστευκτιών ονόματι Α. Αϊνστάιν, πληθώρα εκδηλώσεων, συζητήσεων, εκπομπών και αφιερωμάτων κατακλύζουν τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο σε ένα γενικό πλαίσιο δέους και θαυμασμού των επιτευγμάτων του μεγάλου φυσικού και των θετικών επιστημών γενικότερα.

Γιάννης Μπρούζος, Φάσμα Φυσικού

Είναι σαφές ότι αυτό το πλαίσιο έρχεται να επιβεβαιώσει και να ενισχύσει τον σημαντικό ρόλο που παίζουν οι θετικές επιστήμη στην σημερινή κοινωνία κάτω από μια ορισμένη ιδεολογική και πολιτική χρήση τους που συνίσταται ουσιαστικά σε αυτό το «δέος». Πρόκειται για την αναγωγή της επιστήμης σε θρησκεία.

Παρακάτω, σταχυολογούνται οι ιδεολογικές μάχες που δίνονται η έκβαση των οποίων αν και δεν έχει άμεση επίδραση στις θετικές επιστήμες καθαυτές (δεν πρόκειται ακριβώς για μάχες στην επιστήμη αλλά γύρω από αυτήν) καθορίζει το γενικό πλαίσιο μέσα στο οποίο η επιστήμη αντιμετωπίζει τον εαυτό της και η κοινωνία την επιστήμη

Επιστήμη και μεταφυσική

Χαρακτηριστικό το παράδειγμα της εκπομπής του Κ. Χαρδαβέλα «Οι πύλες του αγνώστου» όπου παρελαύνουν διάφορες μορφές σύγχρονου εκλεπτυσμένου τσαρλατανισμού και μεταφυσικής μπουρδολογίας που βεβαίως συνεχίζουν να έχουν τεράστια απήχηση στο ευρύ κοινό (ιδιαίτερα όταν συνδέονται και με εθνικιστικές κορώνες του τύπου «οι αρχαίοι Έλληνες τα είχαν βρει όλα»). Το σημαντικό στοιχείο όμως εδώ είναι ότι η επιστήμη δεν αντιμετωπίζεται ως αντίπαλος αλλά μάλλον ως σύμμαχος και υποστηρικτής τέτοιων ανοησιών με την επίκληση διαφόρων ψευδοεπιστημονικών «αποδείξεων». Πολύ περισσότερο τα ίδια τα επιτεύγματα της επιστήμης παριστάνονται με τέτοια μεταφυσική και αποκρυφιστική χροιά που προσλαμβάνουν σχεδόν μυστικιστικό χαρακτήρα.

Οι επιστήμονες είναι υποχρεωμένοι να διακηρύξουν ότι δεν υπάρχει τίποτα το υπαρκτό που να μην μπορούμε να το πλησιάσουμε και να το μελετήσουμε και επίσης ότι δεν υπάρχει τίποτα μεταφυσι-

κό στις επιστημονικές θεωρίες. Η επιστήμη παράγεται από ανθρώπινη δραστηριότητα και δεν έχει ουδεμία σχέση με απριωριστικές επιφοιτήσεις του Αγίου ή όποιου άλλου πνεύματος. Το περιεχόμενο της τίθεται υπό διαρκή αμφισβήτηση και μπορεί να «ανατραπεί» εξ' ολοκλήρου όπως εξάλλου έχει συμβεί ήδη. Η επιστήμη είναι μαγευτική αλλά όχι μαγική. Πρέπει να επαναλάβουμε την χαρακτηριστική δήλωση του Laplace: «Θεός; Με συγχωρείτε αλλά αυτή η υπόθεση δεν μου χρειάζεται!»

Ας πάμε όμως σε δυο παραδείγματα από τις εκπαιδευτικές πολιτικές των ΗΠΑ και της Ελλάδας. Στην πρώτη περίπτωση βλέπουμε να εισάγεται η θεωρία του «Ευφυούς Σχεδιασμού» (μια «επιστημονική» παραλλαγή της Γένεσης της Αγίας Γραφής) ως ισότιμη(!) με την θεωρία του Δαρβίνου για την εξέλιξη. Στη χώρα μας τώρα η κυβέρνηση νομοθετεί την ανωτατοποίηση των εκκλησιαστικών σχολών. Μέσα σε μια μεταμοντέρνα αντίληψη όπου όλα είναι ίσα κι όμοια, όλα σφάζονται και μαχαιρώνονται στο μίξερ, ο Αδάμ και η Εύα μπορούν να σταθούν «ισότιμα» πλάι στην εξέλιξη.

Όμως, το πραγματικό πρόβλημα είναι ότι η επιστήμη σιγά-σιγά παίρνει την θέση του Θεού όχι ανατρέποντάς τον αλλά κατ'εικόνα και καθ'ομοίωσιν (γίνεται χαλίφης στην θέση του χαλίφη). Το «κακό» ξεκινάει ήδη από τον εκπαιδευτικό μηχανισμό όπου οι θετικές επιστήμες παρουσιάζονται ως οι πιο θαυμαστές αλλά και ταυτόχρονα ο πιο απρόσιτες περιοχές της ανθρώπινης γνώσης. Οι περισσότεροι μαθητές μισούν τα μαθηματικά και τη φυσική όταν βρίσκονται στην «δυσάρεστη» θέση να πρέπει να τα μελετήσουν, αλλά αργότερα (όταν βρίσκονται σε ασφαλή απόσταση) παραδέχονται την αξία τους και τα θαυμάζουν. Έτσι οι φυσικές επιστήμες καλύπτονται από ένα πέπλο μύθου που αποτρέπει την κοινωνικοποίηση τους. Τελικά όλα οδηγούν σε μια λατρεία της επιστήμης ως θρησκεία.

Επιστήμη και τέχνη

Είναι ευρέως διαδεδομένη πια η αντίληψη ότι η «μεγάλη» επιστήμη συναντά την «μεγάλη» τέχνη και ότι υπάρχει ένα είδος σύζευξης των δύο αυτών δραστηριοτήτων. Τελευταίως εμφανίζονται και βιβλία με τέτοιο περιεχόμενο όπως το Αινσάιν- Πικάσο. Είναι ανάγκη να ξεκαθαριστεί εδώ ότι τα δύο πεδία έχουν τελείως διαφορετικούς σκοπούς και προοίδια μέσα να κρίνουν τον εαυτό τους. Αν η θεωρία της Σχετικότητας παράγει συναισθήματα δεν σημαίνει ότι είναι τέχνη

και μάλιστα μεγάλη. Γιατί και να παράγει και να μην παράγει δεν κρίνεται με αυτά τα μέσα αλλά με τα πειράματα και τελοσπάντων ότι η φυσική επιστήμη έχει επιλέξει ως κριτήρια. Με αυτή τη λογική θα έπρεπε να απορρίψουμε την αρχή της απροσδιοριστίας της κβαντομηχανικής επειδή σπέρνει εφιάλτες σε ... ντετερμινιστές και σε γραφειοκράτες. Η φυσική δεν θα πει ποτέ πίστεψε στην αβεβαιότητα γιατί είναι ωραία. Θα πει ότι είτε σου αρέσει είτε δεν σου αρέσει, αν δεν υπάρχει, δεν θα ήσουν εδώ για να το κρίνεις.

Επίσης η όποια επεξεργασμένη τεχνική στη ζωγραφική του Πικάσο ή σε οποιαδήποτε άλλη τέχνη δεν μπορεί παρά να είναι αυτό ακριβώς: τεχνική μιας τέχνης που ίσως να χρησιμοποιεί την τελευταία λέξη της τεχνολογίας ή ιδέες από τον επιστημονικό χώρο αλλά ποτέ δεν είναι μαθηματικά. Οποιοσδήποτε ισχυρίζεται ότι κάνει μαθηματικά ας μας πει ποια μαθηματική πρόταση προτείνει πως την αποδεικνύει και ας αφήσουμε τους μαθηματικούς να κρίνουν με τα μέσα που έχουν.

Όλα αυτά -παρότι προφανή- συνήθως αποσιωπούνται με τελικό αποτέλεσμα η επιστήμη να ενδύεται ένα μανδύα τέχνης και έτσι να μεγαλώνει ακόμα περισσότερο η απόσταση μεταξύ αυτής και του απλού παρατηρητή (που -αλίμονο- έχει ήδη δεχθεί τόνους προπαγάνδας ώστε να θεωρεί και την τέχνη ως το πλέον μεταφυσικό λειτουργήμα) με αποτέλεσμα την ενίσχυση του «δέους».

Επιστήμη και τεχνολογία

Ο κατεξοχήν τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι την επίδραση της επιστήμης στην ζωή τους είναι η τεχνολογία. Και δεν μιλώ μόνο για τους υπολογιστές ή τα κινητά τηλέφωνα αλλά και για την πυρηνική βόμβα. Πολλές φορές τα δυο πεδία (επιστήμη-τεχνολογία) ταυτίζονται. Είναι αναγκαίο να ξεκαθαριστεί εδώ ότι η κατανόηση του φυσικού κόσμου δια των επιστημονικών θεωριών δεν έχει άμεση σχέση με την τεχνολογική εφαρμογή τους. Και αυτό όχι με την έννοια ότι οι ανάγκες της τεχνολογικής προόδου (ακόμα και αν πρόκειται για όπλα) δεν προκρίνουν την μελέτη φαινομένων αλλά αυτή η συνάρτηση δεν είναι μονοσήμαντη. Η επιστήμη μπορεί να μελετά φαινόμενα και να συνάγει θεωρίες μέσα από διάφορες εφαρμογές. Το ποια εφαρμογή θα χρησιμοποιηθεί δεν είναι ούτε «αντικειμενικό», ούτε τεχνκρατικό πρόβλημα. Είναι πολιτική επιλογή. Με απλά λόγια επιστημονική έρευνα για φαινόμενα ροής ρευστών μπορεί να

γίνει και για τουρμπίνες πολεμικών πυραύλων και για ανεμογεννήτριες. Ή ακόμα πιο απλά η μελέτη της πυρηνικής φυσικής δεν συνεπάγεται ούτε προϋποθέτει την κατασκευή της σχετικής βόμβας. Είναι ο υπάρχων τρόπος παραγωγής -ο καπιταλιστικός- που το καθορίζει αυτό και όχι η επιστημονική πρόοδος. Ο οποίος τρόπος, μεταξύ άλλων, προτιμά να κατασπαταλούνται τεράστια ποσά για το πώς θα παίξουμε video-games με το κινητό μας παρά για να βρεθούν και να παραχθούν φάρμακα για τα εκατομμύρια των αρρώστων (και όποτε βρίσκονται τα κρατάνε οι φαρμακοβιομηχανίες μην και χάσουν καμιά δραχμή).

Βεβαίως η σύνδεση της επιστήμης με τεχνολογικά επιτεύγματα παίζει ακόμα μια φορά το ρόλο της μεταμόρφωση της επιστήμης σε θεό που έχει την δύναμη είτε

ΚΕΣ

ΤΙΣ ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

να μας καταστρέψει (προκαλώντας φόβο και δέος) είτε να μας λύσει όλα μας τα προβλήματα (προκαλώντας θαυμασμό και λατρεία).

Κάτι που είναι λανθάνον στο σύνολο του κειμένου: αν και το σύνθημα είναι ο θαυμασμός της επιστήμης υπάρχει έντονα και το αντίθετο που είναι ο φόβος, η απέχθεια και το μίσος προς αυτήν (κυρίως λόγω καταστρεπτικών τεχνολογικών εφαρμογών). Αυτή η ιδέα κυριαρχεί και σε έργα της προοδευτικής διανοήσεως ενάντια στην δήθεν αμωραλιστική επιστήμη. Όμως αυτές είναι οι δύο όψεις (θαυμασμός- φόβος) του ίδιου νομίσματος (που πάντα σε κάποιον καίσαρα θα αναφέρεται) που πρέπει εξίσου να πολεμηθούν. Το θέμα δεν είναι η κατακραυγή ή η αποθέωση του «Καίσαρα». Το θέμα είναι η εκθρόνιση του και ακόμα καλύτερα η καταστροφή του θρόνου του.

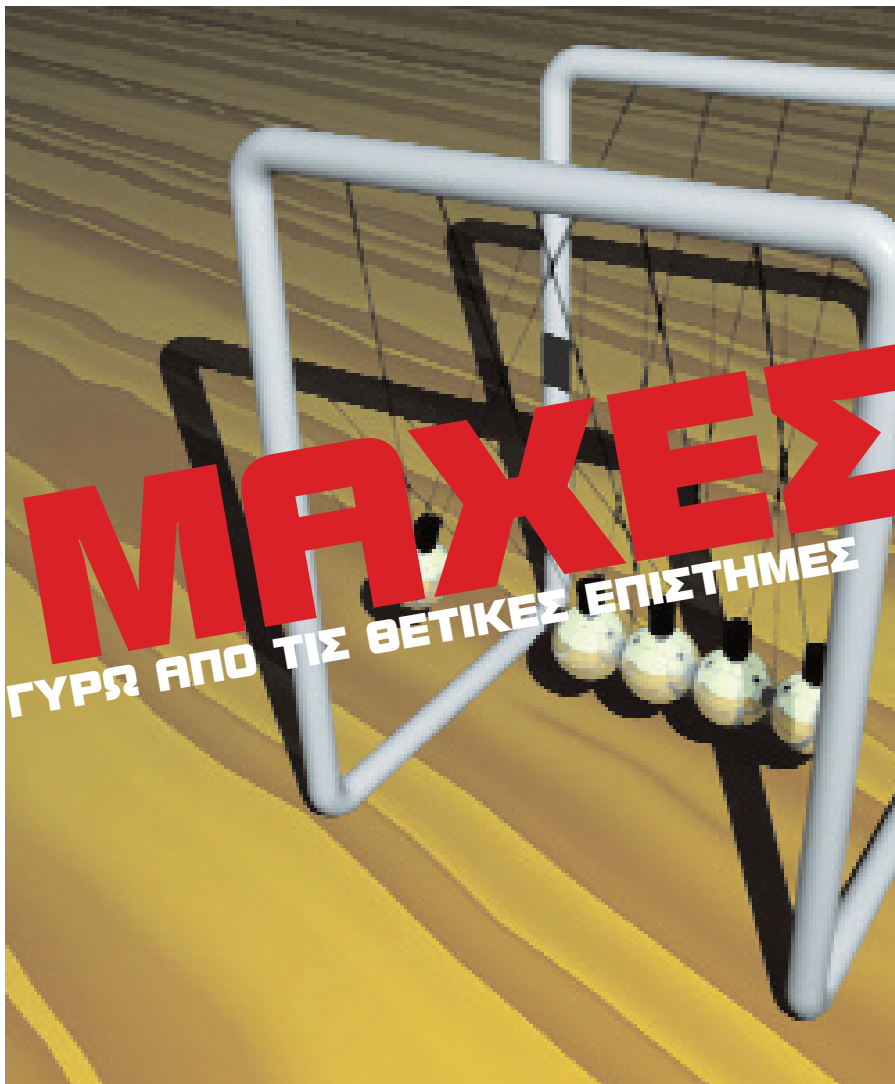
Επιστήμη και... επιστήμες

Μπορούν όμως όντως οι θετικές επιστήμες να δώσουν λύσεις σε όλα μας τα προβλήματα;

Η αναγόρευση της επιστήμης σε θεότητα προκαλεί στρεβλώσεις όχι μόνο στην θέαση της κοινωνίας και του ανθρώπου αλλά και στην ίδια την επιστήμη και τη σχέση της με τις άλλες μορφές ορθού λόγου. Είναι πολύ δύσκολο στην σημερινή εποχή όπου η λέξη επιστήμη έχει ταυτιστεί με τη φυσική και τις συναφείς επιστήμες να υποστηρίξεις ότι υπάρχουν και άλλες μορφές ορθολογικότητας όπως η επιστήμη της ψυχολογίας και της ιστορίας που αναφέρονται σε διαφορετικά αντικείμενα, έχουν τα δικά τους μέσα να κρίνουν τον εαυτό τους που δεν ομοιάζουν υποχρεωτικώς σε αυτά της φυσικής και εξαγουν συμπεράσματα που δεν θα μπορούσαν να συναχθούν ή να ανα-

χθούν στη φυσική. Η γενική τάση είναι να θεωρείται ότι σε τελευταία ανάλυση όλα εξηγούνται από την κίνηση των ατόμων. Και άρα είναι δεσποζουσα η θέση των θετικών επιστημών που καθίστανται οι μόνες ικανές να παράγουν «φάρμακα» για τα ψυχολογικά μας προβλήματα αλλά ακόμα και για τα κοινωνικά.

Αυτή η γενική τάση αναγωγής παρατηρείται διαρκώς με διαφορετικές εκφάνσεις. Ένα τρανταχτό παράδειγμα –για να ξεφύγουμε και λίγο από το πλαίσιο της φυσικής– είναι η αναγωγή της κοινωνικής συμπεριφοράς στο βιολογικό υπόβαθρο ενός ανθρώπου ονόματι DNA. Είναι τόσο μεγάλη η σύγχυση που έχει δημιουργηθεί στον κόσμο ώστε να ακούγεται πολλές φορές τους γονείς να αποδίδουν ιδιότητες των παιδιών (όπως ή κλίση προς κάποιο πεδίο ή ακόμα χειρότερα κάποιο επάγγελμα) σε επηροές DNA

Επιστήμη και πανεπιστήμιο

Όπως είπαμε η παραπάνω ατμόσφαιρα επηρεάζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο η ίδια η επιστήμη αντιλαμβάνεται τον εαυτό της. Οι κυρίαρχες θεωρίες που φαίνεται να είναι με το μέρος της επιστήμης στην ουσία εξαπολύονται εναντίον της. Δυστυχώς όμως ή μάλλον ευτυχώς η επιστήμη είναι πάντα αναγκασμένη να αναγνωρίζει τα όριά της.

Στο ελληνικό πανεπιστήμιο κυριαρχεί μια επίσης «αποκρυφιστική» αντιμετώπιση της επιστημονικής θεωρίας όπου οι φοιτητές πολύ λίγο ανησυχούν για την κριτική της αντιμετώπιση (διαδικασία που είναι η μόνη δυνατή να παράγει επιστημονική πρόοδο) και αγωνιούν περισσότερο πως θα ξεμπλέξουν με τα θεωρητικά μαθήματα με κάνα πρόχειρο ασπασολόγιο για να συνεχίσουν μετά με καμιά ειδικευση και τα λοιπά.

Αυτός είναι ο δρόμος που οδηγούν το πανεπιστήμιο οι κυρίαρχες (στην Ευρώπη και την Ελλάδα) νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Η γρήγορη εξειδίκευση που στοχεύει στο να παράγει και να αναπαράγει χρήσιμα και εμπορεύσιμα τεχνολογικά αποτελέσματα προς χρήση της αγοράς οδηγεί την έρευνα σε λήθαργο και τους φοιτητές σε άγνοια. Ή τουλάχιστον τους περισσότερους αφού ο καταμερισμός εργασίας σε παγκόσμια κλίμακα απαιτεί και μια ελίτ πραγματικών επιστημόνων. Στην Ελλάδα μόνο το 0, κάτι δίνεται στην έρευνα και παρόμοια απογοητευτικός είναι ο μέσος όρος της ΕΕ, εξού και έχουμε ελάχιστα ερευνητικά ιδρύματα και άρα έλλειμμα θέσεων εργασίας. Αλλά αυτός ο καταμερισμός οδηγεί στην έλλειψη πραγματικής σχέσης με την επιστήμη όλων των υπολοίπων φοιτητών-πτυχιούχων και πολύ περισσότερο των απλών ανθρώπων. Δεν μπορούμε παρά να θέλουμε την επαφή και την εμπλοκή με τον επιστημονικό λόγο και πράξη όσο το δυνατόν περισσότερων ανθρώπων πράγμα που θα συμβάλει στην κοινωνική αλλά και επιστημονική πρόοδο.

Είναι ουσιαστική ανάγκη να υπερασπίσουμε την κοινωνικοποίηση της γνώσης απέναντι στην θεοποίησης της. Είναι ξανά αναγκαίο να τοποθετήσουμε στο εσωτερικό της επιστήμης αλλά και της κοινωνίας την αξία της κρίσης πάνω από την αξία της πίστης. Είναι ανάγκη ο κόσμος να ανακαλύψει την υλικότητα των πραγμάτων και να μπορέσει να τα τοποθετήσει στα σωστά τους μεγέθη, στα σωστά τους όρια. Τότε μόνο απαλλαγμένος από υπερβατικές και ανεξέλεγκτες δυνάμεις που τον εξουσιάζουν, μπορεί να δει το δικό του «μέγεθος» και να το διεκδικήσει.

(έχει πάρει από τον πατέρα του θα γίνει γιατρός). Βεβαίως κανείς δεν έχει εξηγήσει σε αυτούς τους ανθρώπους ότι για να εκλάβει μια ιδιότητα γονιδιακή προέλευση (αν υποθέσουμε ότι πρόκειται για τέτοια που δεν πρόκειται) θα πρέπει να συμβεί μετάλλαξη και να επικρατήσει το συγκεκριμένο γονίδιο, μια διαδικασία που μάλλον δεν θα προλάβουν να την δουν.

Άλλο ένα παράδειγμα είναι το νομοσχέδιο του υπουργείου υγείας για το άνοιγμα της «αγοράς» της απεξάρτησης από τα ναρκωτικά στα ιδιωτικά ιατρικά κέντρα με ταυτόχρονη θεώρηση του φαινομένου της εξάρτησης ως αρρώστια (με χαρακτηριστή κληρονομικότητα ή κλίση). Έτσι ένα κοινωνικό φαινόμενο ανάγεται σε ιατρικό, καλύπτονται οι ευθύνες της κοινωνίας και άρα η δυνατότητα πρόληψης με καταπολέμηση των πραγματικών κοινωνικών αιτιών του φαινομένου.

Πρέπει όμως να τονίσουμε κάτι που είναι πιο δύσκολο υποστηρίξιμο ότι η εκδήλωση χαρακτηριστικών όπως η εξυπνάδα, η οργανωτικότητα, η εργατικότητα και δεν ξέρω πιο άλλο «επιθυμητό» χα-

ρακτηριστικό δεν είναι παρά αποτελέσματα συγκεκριμένων κοινωνικών πρακτικών και ελάχιστα έχουν να κάνουν με το βιολογικό υπόβαθρο. Για να πούμε ένα ακραίο σχετικό παράδειγμα ο Αινστάιν δεν θα γινόταν ποτέ μεγάλος Αφρικανός φυσικός. Γιατί ακόμα και να επιζούσε δεν θα μπορούσε να έρθει σε επαφή με οτιδήποτε σχετικό με την επιστήμη και την σκέψη που θα όξυνε την περιέργεια και την «εξυπνάδα» του. Με λίγα λόγια θα καταδικαζόταν στην «βλακεία» ή τουλάχιστον στην αφάνεια όπως εκατομμύρια (τέτοια τάξη μεγέθους είναι η απώλεια) Αφρικανοί «φυσικοί».

Να μην παραλείψουμε ότι αυτή η θεωρία περί κλίσεων και χαρισμάτων όταν αναφέρεται σε ολόκληρους λαούς είναι το πάτημα για εθνικιστικές και ρατσιστικές απόψεις. Δεν μιλώ μόνο για τους Ναζί. Οι Αλβανοί για παράδειγμα υποστηρίζεται έχουν υποστεί μια ομαδική μετάλλαξη του DNA τους που τους οδηγεί σε παραβατική συμπεριφορά από τη «φύση» τους. Ακόμα και αν δεν διατυπώνεται ακριβώς έτσι, αυτή είναι η θεωρία περί «κακιάς φάρας».

ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Η καταστροφή του 1922 μετέβαλε τα δεδομένα της ελληνικής κοινωνίας. Η κεντρική παράμετρος, στο τέλος των πολύχρονων πολεμικών αναμετρήσεων, ήταν η άφιξη και η αποκατάσταση του πολύ σημαντικού ρεύματος προσφύγων. Είναι αυτονόητο ότι το ανθρώπινο αυτό κύμα ανέτρεψε όλες τις ισορροπίες και τα δεδομένα της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας. Η άφιξη των προσφύγων, πέρα από το γεγονός ότι αποτέλεσε μια πρωτοφανή ανθρωπινή τραγωδία, λειτούργησε ως καταλύτης στη δυναμική της ελληνικής κοινωνίας.

Οι πρόσφυγες είχαν ζήσει σε τόπους με πολιτιστική παράδοση πολλών αιώνων, την οποία μετέφεραν στη νέα τους πατρίδα. Η μουσική που έφεραν μαζί τους επηρέασε τον τρόπο έκφρασης των λαϊκών στρωμάτων και αναδείχθηκε σε λαϊκή μουσική της πόλης (ρεμπέτικα). Ο βασικός πυρήνας της μουσικοσυνθετικής τους περιλαμβάνει τραγούδια όπου κυριαρχεί ένα συναίσθημα αφηγηματικής καθημερινότητας. Πρώτα τα τραγούδια αυτά τα έλεγαν 'λαϊκά τραγούδια', αργότερα τα είπαν ρεμπέτικα.

Πρόσφυγες οργανοπαίχτες εμφανίζονται γύρω στα 1880? αυτοί οι μουσικοί, που τους έλεγαν και 'γυρολόγους μουσικούς', οι οποίοι χωρίς μέθοδο και ανάλογη 'παιδεία' έλυναν μόνοι τους τα δύσκολα προβλήματα των μουσικών οργάνων, δίνοντας αυτοσχέδιες λύσεις που απαιτούσαν χρόνο, κυριάρχησαν στη λαϊκή μουσική σκηνή μέχρι το 1940. Η προφορική παράδοση παίρνει αξία με την εμφάνιση των δισκογραφικών εταιριών και του ραδιοφώνου, όπου οι πρόσφυγες κατέλαβαν γρήγορα θέσεις κλειδιά. Σπουδαίοι μουσικοί σχεδόν όλοι εξ Ανατολής ερχόμενοι, ανέλαβαν την καλλιτεχνική διεύθυνση των εταιριών δίσκων.

Όπως αναφέραμε τα τραγούδια αυτά προέρχονται από τις πρώτες μορφές ελληνικού λαϊκού τραγουδιού των πόλεων και είχαν επιδράσεις από τα δημοτικά τραγούδια, από τους ανατολίτικους αμανέδες που τραγουδούσαν στα 'καφέ-αμάν' λαϊκοί τραγουδιστές από τη Σμύρνη, καθώς και από άλλα είδη λαϊκών τραγουδιών της Σμύρνης, αλλά και της Κωνσταντινούπολης.

Δεν ήταν όμως μόνο οι 'καφέ αμάν' οι χώροι στους οποίους άρχισαν να γεννιούνται από τα τέλη του 19ου αιώνα νέες μορφές ελληνικού λαϊκού τραγουδιού, αλλά και οι φτωχικές γειτονίες ορισμένων πόλεων όπως η Αθήνα, ο Βόλος, η Ερμούπολη, η Θεσσαλονίκη κτλ., όπου ζούσαν τα λαϊκά στρώματα. Αν σκεφτούμε ότι το 1893 η Ελλάδα είχε κυρήξει επισήμως πτώχευση και ότι το 1897 ακολούθησε ένας αποτυχημένος Ελληνο-Τουρκι-

κός πόλεμος μπορούμε να καταλάβουμε πόσο δύσκολες ήταν οι συνθήκες ζωής αυτών των ανθρώπων. Ένα μεγάλο μέρος αυτού του λαϊκού πληθυσμού αντιμετώπιζε διαρκώς το φάσμα της ανεργίας και αυτό ευνοούσε και την εμφάνιση ορισμένων περιθωριακών κοινωνικών ομάδων που στρέφονταν ακόμα και στην παρανομία για να ζήσουν και είχαν γνωρίσει βέβαια και τη φυλακή. Τα μέλη αυτών των ομάδων στρέφονταν και στη χρήση ναρκωτικών (όπως το χασίς) που τους βοηθούσαν να ξεχνάνε τη μιζέρια της καθημερινής τους ζωής. Μια τέτοια περιθωριακή ομάδα ήταν και οι περίφημοι 'κουτσαβάκκδες' της γειτονιάς του Ψυρρή που ήταν ιδιαίτερα εριστικοί και είχαν αναπτύξει τις δικές τους συνήθειες, τη δική τους διάλεκτο. Οι 'κουτσαβάκκδες' εμφανίστηκαν στα χρόνια του Τρικούπη και τους είχε κυνηγήσει συστηματικά ο Μπαϊρακτάρης που ήταν τότε ο διευθυντής της αστυνομίας. Υπήρχαν όμως κι άλλες γειτονίες, όπως η Τρούμπα του Πειραιά, η Μπάρα της Θεσσαλονίκης κτλ, στις οποίες εμφανίστηκαν κατά καιρούς παρόμοιες περιθωριακές ομάδες. Τα μέλη αυτών των ομάδων αποκαλούσαν τους εαυτούς τους με διάφορα ονόματα, όπως 'μάγκες', 'νταΐδες', 'τσιφτιδες', 'ρεμπέτες' κτλ, είχαν αναπτύξει μεταξύ τους και ιδιαίτερους 'κώδικες τιμής' που ήταν απαραβίαστοι.

Η λέξη 'ρεμπέτης' είναι τουρκική και σημαίνει 'ατίθασος', 'ανυπότακτος', 'ασυμβίβαστος'. Ως 'ρεμπετικά' δηλαδή χαρακτηρίζαν τα τραγούδια κάποιων κοινωνικών ομάδων που θεωρούσαν τους εαυτούς τους ως 'ασυμβίβαστους', ακριβώς επειδή υποχρεώνονταν λόγω της φτώχειας τους να ζουν στο περιθώριο της κοινωνίας.

Αυτό το φαινόμενο δεν είναι φυσικά μόνο ελληνικό, το συναντάμε διεθνώς. Στο Παρίσι π.χ. υπήρχε τον 19ο αιώνα μια αντίστοιχη ομάδα περιθωριακών που αποτελούσαν το φόβητρο του αστικού πληθυσμού.

Στην εξέλιξη των ρεμπέτικων τραγουδιών μπορούμε να διακρίνουμε τρεις χαρακτηριστικές περιόδους:

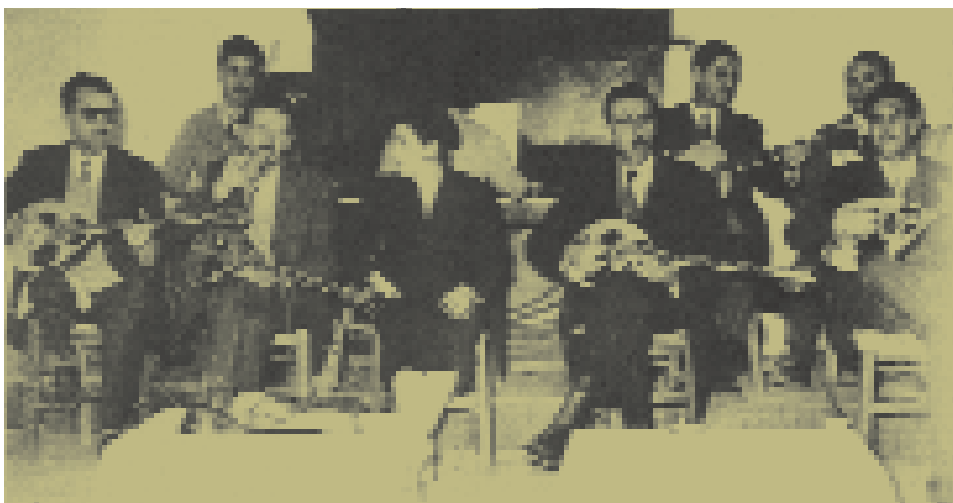
Μια πρώτη περίοδος καλύπτει το διάστημα 1922-1932, όπου κυριάρχησε ένα ύφος τραγουδιού με περισσότερο ανατολίτικα στοιχεία που προέρχονται από τη Σμύρνη. Οι πιο γνωστές τραγουδίστριες εκείνης της εποχής ήταν η Ρόζα Εσκενάζυ, η Ρίτα Αρπατζή, η Μαρίκα Πολίτισσα κ.λ.π. Τα όργανα με τα οποία συνοδεύτηκαν αυτά τα πρώτα τραγούδια ήταν ούτι, σαντούρι, βιολί και ντέφι. Τα τραγούδια αυτής της περιόδου είχαν φανερές επιδράσεις από τα σμυρνέικα λαϊκά τραγούδια αλλά και από τα ελληνικά δημοτικά και νησιωτικά τραγούδια. Οι τραγουδίστριες συνήθιζαν να κάνουν με τη φωνή τους διάφορα 'σπασίματα' που συνηθίζονται στους αμανέδες αλλά και σε πολλά ελληνικά δημοτικά τραγούδια. Οι στίχοι των τραγουδιών ήταν κυρίως ερωτικού περιεχομένου.

Η δεύτερη περίοδος των 'ρεμπέτικων' ανήκει χρονικά στο διάστημα 1932-1940. Την εποχή εκείνη

κά, στο θάνατο κ.τ.λ. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο τα αστικά στρώματα της Ελλάδας τα περιφρονούσαν και τα θεωρούσαν 'πρόστυχα' ή 'ανήθικα', τα τραγούδια των 'παρανόμων' κ.τ.λ.

Μια τρίτη περίοδος της εξέλιξης των ρεμπέτικων καλύπτει το διάστημα 1940-1955. Την εποχή αυτή άρχισαν να γίνονται περισσότερο 'έντεχνα', οι μουσικοί άρχισαν να παίζουν με μεγαλύτερη δεξιοτεχνία, συνήθιζαν μάλιστα να παρεμβάλλουν ανάμεσα στους στίχους των τραγουδιών μικρά οργανικά μέλη (τα 'ταξίμα').

Εξακολουθούσαν όμως να τραγουδάνε με τον ίδιο απλό και ανεπιτήδευτο τρόπο. Ο σημαντικότερος δημιουργός αυτής της περιόδου ήταν βέβαια ο Βασίλης Τσιτσάνης, υπήρξαν όμως και πολλοί άλλοι, όπως ο Μανώλης Χιώτης, που ήταν και δεξιοτέχνης του μπουζουκιού, ο Μητσάκης κ.τ.λ. Στη δύσκολη αυτή εποχή της γερμανικής κατοχής και

τα τραγούδια έπαψαν να έχουν τόσο έντονα ανατολίτικα χαρακτηριστικά. Τα ρεμπέτικα αυτής της περιόδου έχουν κάποιες επιδράσεις και από την 'καντάδα' που κατάγεται από τα Επτάνησα. Εκείνη την εποχή άρχισε η διάδοση της κυκλοφορία των δίσκων γραμμοφώνου που ώθησε ταυτόχρονα και το ρεμπέτικο τραγούδι. Ανάμεσα στους πιο σημαντικούς δημιουργούς ρεμπέτικων τραγουδιών αυτής της περιόδου πρέπει να αναφέρουμε τον περίφημο Μάρκο Βαμβακάρη, τον Στράτο Παγιουμτζή (ή 'Τεμπέλη'), τον Μπαγιαντέρα, τον Περιστέρη, τον Παπαϊωάννου, τον Μουφλουζέλη κ.λ.π. Όλοι αυτοί οι μουσικοί (συγχρόνως ήταν τραγουδιστές, στιχουργοί και οργανοπαίχτες) χρησιμοποιούσαν τη φωνή τους μ' έναν ιδιαίτερα απλό και ανεπιτήδευτο τρόπο. Στα ρεμπέτικα αυτής της περιόδου έπαψαν να χρησιμοποιούν τα 'σπασίματα' της φωνής αλλά τραγουδούσαν σαν απλοί άνθρωποι του λαού, συχνά ήταν βραχνοί ή έκαναν ακόμα και 'φάλτσα'. Με εξίσου απλό τρόπο έπαιζαν και τα όργανα με τα οποία συνόδευαν τα τραγούδια τους. Την περίοδο αυτή επικράτησε η συνήθεια να συνοδεύουν τα 'ρεμπέτικα' με μπουζούκια, μπαγλαμάδες και κιθάρα. Οι στίχοι έχουν πολύ μεγάλη ποικιλία. Κεντρικό θέμα τους είναι βέβαια πάντα ο έρωτας, αναφέρονται όμως και στη φτώχεια, στη ζωή της φυλακής, στα ναρκωτι-

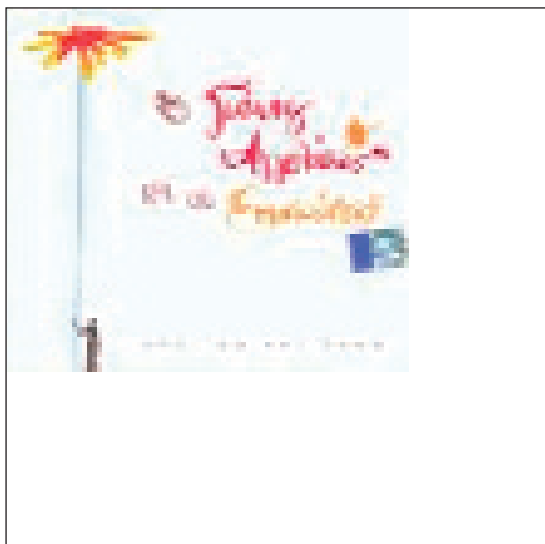
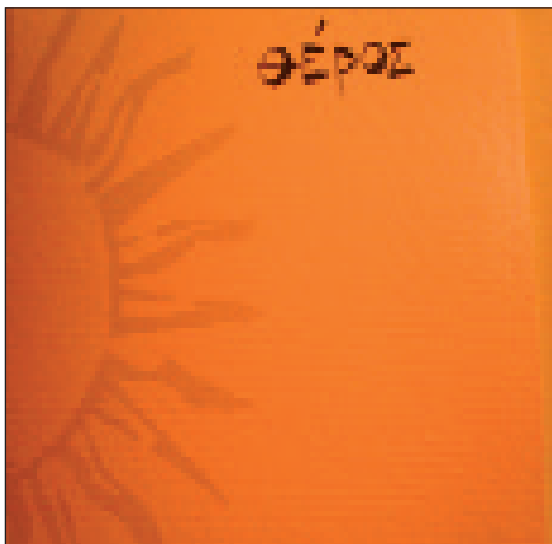
του εμφυλίου πολέμου, οι στίχοι αναφέρονταν στον έρωτα, στη φτώχεια, στις δυσκολίες της ζωής κ.τ.λ. Δεν υπάρχουν όμως πλέον οι αναφορές στο θέμα των ναρκωτικών γιατί απαγορεύονταν από τη λογοκρισία.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 50 και μετά έπαψαν να δημιουργούνται νέα ρεμπέτικα. Εξακολούθησαν όμως να υπάρχουν μουσικοί που συνέχισαν να φτιάχνουν τραγούδια πάνω στο ύφος των παλιών. Δεν έπαυαν όμως να αποτελούν απομιμήσεις των αυθεντικών ρεμπέτικων γιατί είχαν αλλάξει πλέον οι συνθήκες ζωής στην Ελλάδα.

Τα παλιά ρεμπέτικα είχαν εκφράσει έναν ιδιαίτερο τρόπο ζωής των φτωχών λαϊκών στρωμάτων που συναντιόνταν στις ταβέρνες και μοιράζονταν τα ίδια βάσανα αλλά και τα ίδια όνειρα. Μπορεί οι γειτονιές να εξαφανίστηκαν δίνοντας τη θέση τους στις πολυκατοικίες, οι ρυθμοί της καθημερινής ζωής να μεταβλήθηκαν και η έννοια του περιθωριακού ρεμπέτη να έχασε το νοημά της, όμως αυτά τα ακούσματα έμειναν αναλλοίωτα από γενιά σε γενιά και συνεχίζουν να μας συντροφεύουν μέχρι σήμερα....

Κώστας Μερκουράκης, 2^η Μηθματικού,
Μαρία Παπαδάκη, Μουσικολογία

(πηγή: Μουσική για παιδιά και έξυπνους μεγάλους, Γρηγορίου)

ΘΕΡΟΣ θέρος

Μια πολύ ευχάριστη έκπληξη από μια δημιουργική ομάδα μουσικών σε ένα δίσκο γεμάτο πρωτότυπα τραγούδια της ψυχής. Μουσικές με φαντασία γραμμένες από τους Α.Χατζησταύρου και Γ.Οικονόμου που έχουν χρώμα από το ηπειρώτικο, το αιγαιοπελαγίτικο και το επτανησιακό τραγούδι, το ιαμβικό 15συλλαβο, την γκάντα ακόμα και από περίεργα αυστραλιανά όργανα όπως το ντιτζεριντού.

Στο δίσκο συμμετέχουν, η Μ.Φριτζίλα, ο Φ.Δεληβοριάς αλλά και ο Π.Παυλίδης που ευθύνεται μαζί με τους θεριστές και για την πολύ καλή παραγωγή. Ξεχωρίζουν τα: “ η αποθήκη”, “το φεγγάρι”, καθώς και το “έργα και ημέρες” που αποτελεί μια τολμηρή προσπάθεια μελοποίησης αποσπάσματος του Ησίοδου από το ομότιτλο έργο του.

Αν και οι μουσικοί της ομάδας συνδέθηκαν σε θερινές εποχές αποφάσισαν να διατηρήσουν με την μουσική τους τη θερμότητα και το φως του καλοκαιριού όλο το χρόνο. Αξίζουν την προσοχή σας.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΓΕΛΑΚΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ

Από 'δω και πάνω

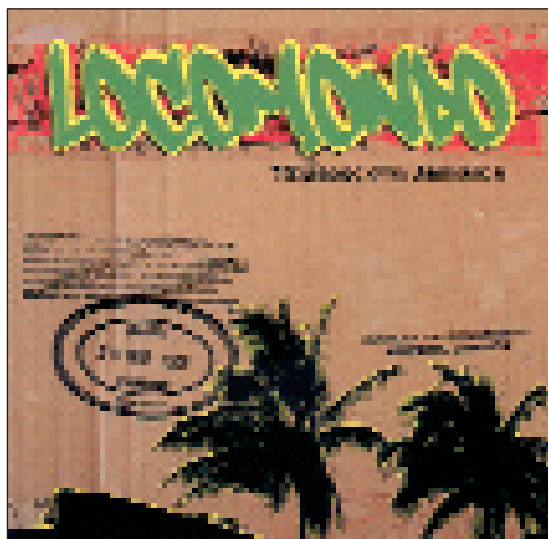
Ένα μουσικό διαμάντι από το Γ.Αγγελάκα –πο ωριμο από ποτέ- και την μεγάλη παρέα του αποτελούμενη από εξαιρετικούς μουσικούς όπως ο Ν.Σαδίκης, ο Ν.Βελιώτης (“οι ανασες των λυκών”), οι Φ.Σιώτας και Δ.Μπασλάμ (Λαϊκεδέλικα) και άλλους.

Κομμάτια που έχουν κάτι να πουν σφραγισμένα από την ποιητική του Αγγελάκα. Στίχοι που τα βάζουν με τους Χριστόδουλους όλου του πλανήτη, στίχοι κοινωνικοί, στίχοι για τη μάγισσα μουσική. Ο δίσκος συνοδεύεται και από ένα δεύτερο CD εναλλακτικών εκτελέσεων (με πιο έντονα ηλεκτρονικά στοιχεία) τραγουδιών που περιλαμβάνονται στο πρώτο, μεταξύ των οποίων και το “μέσα μου ο αέρας που φύσά” από τη μουσική ματιά του Ψαρογιώργη (Γιώργου Ξυλούρη). Βρείτε το. Ακούστε το!

“Αν οι ανασες των λυκών ήταν ένα πένθος, αυτό είναι μια γιορτή. Η αγωνία μου ήταν να απελευθερώσω λίγη από την ευγνωμοσύνη που νιώθω για τη Μουσική. Τη θεωρώ τη μεγάλη και τη μοναδική θρησκεία”. ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΓΕΛΑΚΑΣ.

Γ. Αγγελάκας
και Ν. Βελιώτης

LOCOMONDO/12 μέρες στη Jamaica

Ένα χρόνο και κάτι από το πρώτο τους δίσκο με τίτλο “Ένας τρελός πλανήτης” επιστρέφουν φουριόζοι μιλώντας λιγότερο για χαριτωμένα κορίτσια και ηλιόλουστα πρωινά και περισσότερο για όσα τους θυμώνουν και για όσα ελπίζουν. Ηχογραφημένο κατά ένα μεγάλο μέρος στην Jamaica, στην “Μέκκα” των ονείρων τους και των μουσικών τους ηρώων οι Locomondo παίζουν αυτό που αγαπούν, reggae και ska μουσικές πλαισιωμένες από διάφορα υβριδικά και συγγενή ηχορυθμικά ιδιώματα (όπως calypso, ήχοι της Καραϊβικής, τζαζ της Ν.Ορλεάνης) διατηρώντας πάντα και το ελληνικό στοιχείο. Η έμφαση αυτή τη φορά όμως δίνεται στο λόγο.

Δεκαέξι τραγούδια γραμμένα στα κανάλια των ιστορικών Greejam studios, με την σύμπραξη σπουδαίων ονομάτων της reggae όπως αυτών του σαξοφωνίστα Headly Bennet και του τρομπονίστα Vin Drummond. Ξεχώρισαν τα “brain control”, “ο γλάρος” καθώς και η κάπως ριψοκίνδυνη διασκευή της Φραγκοσυριανής του Μ.Βαμβακάρη. Χωρίς ιδιαίτερους νεωτερισμούς και εκπλήξεις κάνουν ένα αποφασιστικό δεύτερο βήμα.

Άγγελος Αγγελίδης, Φάσμα Φυσικού

OPETH / Ghost Reveries

Δυο χρόνια μετά τη διπλή κυκλοφορία Deliverance / Damnation οι Opeth επιστρέφουν με έναν ακόμα καταπληκτικό δίσκο παραδίδοντας μαθήματα ευρείας μουσικής αντίληψης. Χωρίς το μάστορα του ήχου Steven Wilson αλλά με τον Jeus Borgen στην παραγωγή, ως κουιντέτο πλέον μετά την προσθήκη μόνιμου πλύκτρα, σπρώχνουν το ύψος τους ακόμα παραπέρα.

Ο Per Wiberg απόφοιτος της σχολής Jon Lord / Ken Hensley ντύνει τα κομμάτια με 70's prog feeling, ο Mendez με το πάντα ουσιαστικό παίξιμο του στο μπάσο, ο Lopez με το γνωστό απίστευτο drumming, τα Michael Schenker solos μαζί με τις στοιχειωμένες ακουστικές κιθάρες, τα γνωστά φωνητικά του Akerfeldt, όλα είναι εδώ. Δίσκος που δεν απευθύνεται μόνο σε οπαδούς του Brutal Death αλλά στους λάτρεις της καλής μουσικής.

Biomechanical The empires of the world

Τι μπορεί να πει κανείς για ένα group που από τον δεύτερο κιόλας δίσκο του ηχογραφεί για το BBC ως μέλλον της Αγγλικής σκηνής ;

Μετά το Eight Moons επιστρέφουν με το Empires να αυτοανακηρύσσεται ως ένα από τα πιο ανανεωτικά albums της χρονιάς στο χώρο του metal. Το πρώτο πράγμα που προσέχει κανείς είναι τα φωνητικά του Γιάννη Κουτσελίνη – η ιδανική μίξη Tate / Dickinson / Halford έχοντας όμως καθαρά δική του προσωπικότητα. Οι κιθάρες θερίζουν με υπέρβαρα riffs (Pantera meets Priest με λίγο από Dream Theater) και ταχύτατα τεχνικά solos, τα τύμπανα σαρώνουν και γενικά οι συνθέσεις είναι πραγματικά πρωτοποριακές. Με τον Andy Shear στην παραγωγή πέτυχαν να δώσουν τον κατάλληλο ήχο στα ήδη πορωτικά κομμάτια. Δίσκος που ακούγεται πραγματικά δυνατό!

ΝΙΚΟΣ ΧΙΩΝΗΣ – ΦΥΣΙΚΟ.

Η ΑΥΓΗ

Η ΚΟΒΙΔΕΡΙΝΗ
ΠΡΩΤΗ ΣΕΞ
Εμπέριση

ΚΑΙ ΜΕΣΙ

ΑΝΤΥΨΙΣ

ΕΒΔΕΜΕΤΑ

Δύμων THE CHRONICLES

ΠΑΙΔΕΙΑ
α σπυριό

Πρωτοπορία

2 ΤΟΜΟΙ
45 ΕΥΡΩ

ΠΡΟΪΘΟΡΕΣ

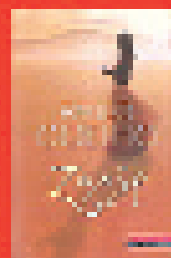
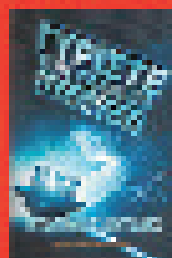

2 ΤΟΜΟΙ
42,00 ΕΥΡΩ

ΖΕΝΟΓΛΩΣΣΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΚΛΑΣΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

2,25 ΕΥΡΩ

www.protoporia.com

ΑΘΗΝΑ: ΠΡΑΞΙΣ 3-8, ΠΛ. ΚΑΝΙΤΟΣ, ΤΗΛ. 210-3004591
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΛΕΩΝΕΙΟΣ 3, ΤΗΛ. 210-5228120
ΠΑΤΡΑ: ΠΥΡΡΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ ΚΙΟΣΗ, ΤΗΛ. 2641046747

bubble

LAUNDRY

ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ ΣΤΕΙΝΩΤΗΡΙΑ
ΑΥΤΟΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΙΣ
ΣΤΕΙΝΟΚΛΑΘΡΙΣΤΗΡΙΑ

INTERNET

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

STORE

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ!

ΜΟΝΤΕΡΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ!

Το πρωτοποριακό κατάστημα Bubble άνοιξε δίπλα σας και σας προσφέρει:

- Πλύσιμο - στέγνωμα ρούχων στα υπερσύγχρονα πλυντήρια και στεγνωτήριά του με κερματοδέκτη (Self Service).
- Πλύσιμο - στέγνωμα - σιδέρωμα ρούχων, κουβερτών, παπλωμάτων σεντονιών, τραπεζομάντηλων, πετσετών
- Άοσμο, οικολογικό στεγνό καθάρισμα
- Καθάρισμα - βάψιμο δερμάτινων
- Πρόσβαση στο διαδίκτυο (Internet) και δυνατότητα εκτύπωσης
- Τηλέφωνο και Fax

Βρισκόμαστε:

Γρ. Κουσίδα 81, 15772 Ζωγράφου, Τηλ. - Fax: 210 777 39 38
Μια στάση πριν το τέρμα του λεωφ. 608

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΜΑΣ

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ:

Η ΕΛΠΙΔΑ ΜΑΣ

ΔΙΚΤΥΟ
ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΙΚΩΝ ΑΓΙΩΤΕΡΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

